

***Les experiències de pressupostos
participatius en els municipis catalans***

Mariona Ferrer Fons

Departament de Ciències Polítiques i Socials

UNIVERSITAT POMPEU FABRA (UPF)

ÍNDEX

Agraïments

1. Introducció

1.1. Marc General de la recerca

1.2. Disseny de la recerca: selecció municipis, preguntes de recerca i metodologia

1.2.1 Selecció dels municipis

1.2.2 Preguntes de la recerca

1.2.3 Metodologia

2. Models de pressupostos participatius en onze municipis catalans

3. Els pressupostos participatius a partir de l'anàlisi dels discursos dels actors polítics i tècnics implicats

3.1. Els pressupostos participatius en la política de participació del municipi i en el context de la crisi actual

3.2. La relació entre les diferents àrees municipals que intervenen en els pressupostos participatius

3.3. Seguiment de les decisions, grau de compliment de les propostes i avaluació del procés

3.4. Aspectes positius, dificultats i reptes dels pressupostos participatius des de la perspectiva dels actors entrevistats

4. Qui participa: el repte de la mobilització de la ciutadania en els pressupostos participatius

4.1. Implicació de la ciutadania en el pressupostos participatius

4.2. Estratègies de mobilització i comunicació amb la ciutadania

5. Conclusions

Bibliografia

Annexos

Annex I. Guió de l'entrevista als/les responsables polítics de l'àrea de participació

Annex II. Guió de l'entrevista als/les responsables tècnics de l'àrea de participació

Annex III. Guió de l'entrevista als/les representants de l'oposició política dels municipis

TAULES

TAULA 1. Característiques de la mostra de municipis analitzats: població i perfil polític

TAULA 2. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Arenys de Mar, Benavent del Segrià i Figaró-Montmany

TAULA 3. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Parets del Vallès i Sabadell

TAULA 4. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Santa Cristina d'Aro, Terrassa i Torredembarra

TAULA 5. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Ullà, Vilafranca del Penedès i Vilanova del Vallès

TAULA 6. Valoració dels pressupostos participatius des del perfil del/la responsable polític

TAULA 7. Valoració dels pressupostos participatius des del perfil tècnic

TAULA 8. Valoració dels pressupostos participatius des de l'oposició política

TAULA 9. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Arenys de Mar, Benavent del Segrià i Figaró-Montmany

TAULA 10. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Parets del Vallès i Sabadell

TAULA 11. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Santa Cristina d'Aro

TAULA 12. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Terrassa

TAULA 13. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius:

Torredembarra i Ullà

TAULA 14. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Vilafranca

del Penedès i Vilanova del Vallès

TAULA 15. Resultats de participació electoral en les consultes ciutadanes per escollir

les propostes finals dels pressupostos participatius a Arenys de Mar, Figaró-

Montmany, Parets del Vallès i Terrassa

TAULA 16. Evolució de la participació en les quatre edicions dels pressupostos

participatius a Arenys de Mar

TAULA 17. Resultats votacions popular a Figaró-Montmany

TAULA 18. Evolució de la participació en les cinc edicions dels pressupostos

participatius a Parets del Vallès

TAULA 19. Participació en les assemblees temàtiques a Santa Cristina d'Aro (període

2006-2010)

TAULA 20. Nombre de participants en les assemblees del pressupost participatiu a

Santa Cristina d'Aro (període 2003-2010)

TAULA 21. Nombre de participants en les assemblees de barri i temàtiques del

pressupost participatiu a Santa Cristina d'Aro (període 2006-2010)

TAULA 22. Participació en la fases de discussió i priorització de les propostes en els

diferents òrgans dels pressupostos participats en el que s'implica la ciutadania pel

procés del pressupost participatiu 2008-2011 a Terrassa

TAULA 23. Participació en la fase de consulta ciutadana, total i per mètode de

votació pel procés del pressupost participatiu 2008-2011 a Terrassa

Agraïments

La meva formació i el tipus de recerca que faig és eminentment acadèmica. Fins fa poc havia estat centrada en l'àmbit del comportament polític, les causes de la desafecció i les diferents formes de participació política de la ciutadania. Per tant, ha estat un repte realitzar una investigació aplicada com la que aquí es presenta, així com un pas endavant en l'ampliació dels meus interessos en la meva trajectòria investigadora.

Vull agrair el comentaris substantius i suggeriments en diverses fases del projecte d'Ernesto Ganuza, Luis Ramiro, Ismael Blanco, Marc Parés, Joan Font, Ernesto Pindado o Miquel Salvador. En Ferran Ferrer i en Jordi Lluís m'han ajudat en el treball de camp i en la transcripció de les entrevistes. En Ferran i en Jordi, a més, com a politòlegs i activistes, m'han fet reflexionar o ser més clara en alguns aspectes de la meva recerca.

Les II Jornades sobre Pressupostos Participatius que es van realitzar a Santa Cristina d'Aro el 3 i 4 de juliol del 2009 organitzades per l'Ajuntament d'aquesta localitat, capdavanter en aquest tipus de procés participatiu, i la *Red Estatal de Presupuestos Participativos*, em van oferir una excel·lent oportunitat per compartir preguntes i reflexions amb tècnics/ques, responsables polítics i altres persones interessades en aquest objecte d'estudi.

També haig de destacar la col·laboració de totes les persones entrevistades en el treball de camp que s'ha realitzat en onze municipis de Catalunya: regidors/es de participació o responsables polítics de l'àrea, els i les responsables tècnics dels processos i els membres de l'oposició política dels municipis. Sense ells i elles no hagués estat possible la recerca. Tenint en consideració que en molts dels municipis la regidoria/àrea de participació o ser regidor/a de l'oposició política és una qüestió de militància política i voluntarisme personal, vull agrair el temps disposat per l'entrevista. Més, en una època en la qual la conciliació laboral, familiar i la vida associativa és molt costosa.

Sense dubte, aquesta recerca no hagués estat possible sense el suport econòmic de la *Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya* i, en particular, del seu Director General, Marc Rius, així com de l'ajuda i consells, en diferents moments del projecte, d'en Luís Ramiro i en Toni Salvadó. Per últim, calen unes paraules més personals de gratitud per en Xavi, el meu company, qui m'ha acompanyat en diferents indrets de Catalunya, fos embarassada o amb l'Hèctor entre nosaltres, a fer moltes de les entrevistes del projecte, així com per donar-me tot el coratge per finalitzar el projecte en els primers intensos mesos de la criança d'un nadó.

1. Introducció

1. 1. Marc general de la recerca

Les experiències de participació ciutadana en els processos d'elaboració i implementació de les polítiques públiques estan en creixement en els darrers anys a Catalunya i, en particular, però no únicament, en l'àmbit municipal (entre altres, Font 2001; Font i Galais 2009). Al mateix temps, aspectes com la innovació metodològica i l'avaluació de la qualitat dels processos i dels òrgans de participació passen a tenir cada cop més rellevància per anar més enllà d'una aproximació quantitativa del nombre i descripció d'experiències de democràcia participativa (Font i Blanco 2003; Anduiza i de Maya 2005; Parés 2009). Un mateix procés participatiu pot variar molt en la seva aplicació en cada municipi en aspectes com, per exemple, el nivell d'informació i tipus de mobilització que rep la ciutadania, el grau de deliberació que implica, l'extensió, la inclusivitat del procés o el nivell d'incidència de les decisions ciutadanes en les polítiques públiques.

A partir d'aquesta constatació de l'increment del nombre de processos de democràcia participativa, així com pel finançament públic que s'hi ha destinat (a Catalunya, organismes com la Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat o la Diputació de Barcelona han subvencionat múltiples experiències

municipals de processos participatius), es fa cada cop més necessari conèixer millor en què consisteixen aquests processos, observar la seva heterogeneïtat un cop s'apliquen en cadascun del municipis, veure quin és el marge de decisió o capacitat d'influència dels participants, com els avaluen els actors públics implicats (responsables polítics i tècnics, i l'oposició municipal, aquest darrer aspecte fonamental per poder preveure una possible continuïtat si hi ha un canvi de govern) i conèixer quin tipus de ciutadania hi participa i com. En definitiva, una perspectiva comparada com la que en aquest treball es planteja pot permetre, en certa manera, avaluar els processos a partir de les diferències i similituds que presenten.

Entre la gran diversitat de les experiències de democràcia participativa, un dels processos que han rebut més interès tant en l'àmbit català, estatal (Ganuza y Álvarez 2003; Ganuza 2005) i internacional (Sintomer *et al.* 2008) són els **pressupostos participatius**. Els pressupostos participatius són un mecanisme que permet la participació directa de la ciutadania en l'elaboració dels pressupostos públics (Blanco i Lop 2004: 8). Les primeres experiències de pressupostos participatius que es van començar al Brasil (Porto Alegre o Bello Horizonte són dues de les ciutats més conegudes per aquesta experiència) es van convertir en una referència internacional. A Europa van començar a iniciar-se els primers pressupostos participatius a finals dels anys 90. Sintomer *et al.* (2008) calculaven en un estudi i de forma aproximada (doncs tenen poc en compte les municipis petits) que a Europa Occidental més de 100 ciutats realitzaven pressupostos participatius en el 2008.

Els pressupostos participatius són un tipus de mecanisme de participació ciutadana que té molt interès per la seva influència directa en les finances municipals i els seus

efectes, a través de les propostes de la ciutadania, en polítiques concretes. Dit això, l'aplicació concreta d'aquest procés en cada territori presenta molta heterogeneïtat tal com s'ha fet palès en el que hem observat a partir de l'estudi comparat sobre alguns dels municipis catalans on s'han realitzat els pressupostos participatius. Aspectes com el diferent grau d'obertura (qui pot participar en el procés: polítics, tècnics, associacions o tota la ciutadania), la intensitat de la participació (com interactuen, intercanvien informació i prenen decisions els i les participants), i el grau d'influència (capacitat d'impacte efectiu i real del pressupost participatiu) (Francés i Carrillo 2008) són alguns dels elements que diferencien les experiències analitzades. De fet, com veurem més endavant, alguns dels casos que són analitzats com pressupostos participatius en aquest treball no ho serien si partim de definicions estrictes del que hauria de ser un pressupost participatiu. Les múltiples formes i procediments de pressupostos participatius que existeixen, més a Europa que en el continent llatinoamericà, fan molt difícil l'estudi comparat d'experiències (Sintomer *et al.* 2008) i això també s'aplica en aquesta recerca.

Ara bé, com afirmen Pires i Pineda (2008), l'ús de definicions *a priori* dels pressupostos participatius no són convenients pel seu progrés, ja que el que són considerats pressupostos participatius per uns, ho seran negats per altres. D'altra banda, com els pressuposts participatius s'emmarquen en un procés dinàmic, amb molta innovació metodològica i en el marc de contextos polítics canviants és útil analitzar experiències "de mínims" ja que poden evolucionar en el temps a experiències més properes al que seria un model de democràcia participativa.

1. 2. Disseny de la recerca: selecció dels municipis, preguntes de la recerca i metodologia

1. 2. 1. Selecció dels municipis

En aquesta recerca es fa un estudi comparat de les característiques dels processos de pressupostos participatius en 11 municipis de Catalunya. El criteri de selecció dels municipis ha estat escollir aquells municipis que hagin estat finançats en algunes de les convocatòries de la Direcció General de Participació Ciutadana (DGPC) de la Generalitat de Catalunya del 2007, 2008 i/o 2009 per realitzar experiències de pressupostos participatius. Per tant, no hem seleccionat els municipis en funció de definicions nominals o *a priori* del que haurien de ser els pressupostos participatius, sinó que hem escollit aquells municipis que van ser finançats en algun moment per realitzar aquest mecanisme d'innovació democràtica.

Concretament, la mostra de municipis és la següent: Arenys de Mar, Benavent de Segrià, Figaró-Montmany, Parets del Vallès, Sabadell, Santa Cristina d'Aro, Terrassa, Torredembarra, Ullà, Vilafranca del Penedès i Vilanova del Vallès. Per tant, set municipis de Barcelona, dos de Girona, un de Lleida i un de Tarragona.

D'aquests, Benavent de Segrià i Vilanova del Vallès ja no van rebre finançament per part de la DGPC en el 2009 i el 2008 respectivament i ja no es fan pressupostos participatius. La resta de municipis han estat finançats en la convocatòria del 2009 i anteriors, amb l'excepció d'Arenys de Mar i Ullà que rebien finançament en el 2009 per primer cop per part de la DGPC.

Per acabar, es necessari puntualitzar dos qüestions relacions amb el criteri de selecció de casos que s'ha aplicat en aquesta recerca. La primera és que això vol dir que les experiències municipals escollides no són totes les que realitzen pressupostos participatius a Catalunya. I la segona és que aquest criteri ens pot comportar incloure casos que segons altres punts de vista no serien considerats com a pressupostos participatius. Per exemple, Blanco i Ballester (2009) van liderar, amb el suport de la Diputació de Barcelona, un estudi sobre experiències de pressupostos participatius, en el que un dels objectius de la recerca era identificar experiències vigents de pressupostos participatius a la província de Barcelona l'any 2009. Si comparem els municipis que van ser identificats en aquell estudi amb els que s'analitzen en aquestes pàgines apareixen el casos de Sabadell o Vilafranca del Penedès que no van ser considerats per Blanco i Ballester.

1. 2. 2. Preguntes de la recerca

Són escasses les recerques que comparin un mateix mecanisme de participació en diferents contextos, recullin la informació del procés participatiu a partir de la documentació existent i l'opinió dels actors implicats (tècnics, responsables polítics, oposició municipal) i analitzin qui i com es participa. Entre les preguntes i aspectes que s'han intentat respondre hi ha els següents:

En quant a les característiques dels processos i metodologia que es segueixen: Com s'organitzen i quines etapes tenen? Com s'escolleixen les propostes? En aquells municipis que es repeteixen, han variat en el temps les seves característiques? I si és així, per quines raons? Quina rellevància tenen els pressuposts participatius en la política general de participació del municipi? Es produeixen tensions entre les àrees municipals implicades? Què i quina quantitat es decideix en els pressuposts? Són projectes o partides molt concretes de inversions en espai públic o les grans línies estratègiques del pressupost municipis? En quines àrees municipals es discuteix l'assignació del pressupost? S'aconsegueix la desitjada "transversalitat"? Són vinculants o només de tipus consultiu? Quin grau de dependència hi ha del finançament públic extern (per exemple, de la Direcció General de Participació Ciutadana o de la Diputació de Barcelona)? En altres paraules, si no existís aquest finançament, es continuaria fent el procés participatiu? Quina visió i valoració dels

processos tenen els actors institucionals implicats (responsables polítics i tècnics)? Què en pensa l'oposició política del municipi?

En quant a la ciutadania implicada en els pressupostos participatius: a qui s'adrecen? Són els mateixos de sempre (en particular, aquells individus membres d'associacions i/o presents en els òrgans estables de participació) o s'aconsegueix mobilitzar a nova ciutadania no associada? Quin grau de deliberació impliquen? O són només de caire informatiu? Com s'assoleixen les propostes finals (consulta ciutadana al conjunt de la població del municipi, selecció via delegats o representants, etcètera)? Com es seleccionen els participants: es fa una crida voluntària a tota la ciutadania, es fa la crida a través de les associacions, es selecciona una mostra aleatòria de la ciutadania?

1. 2. 3. Metodologia

Una *primera fase* de la recerca ha estat **recollir la informació** de les sol·licituds i memòries dels municipis subvencionats per realitzar experiències de pressuposts participatius en les convocatòries 2007, 2008 i 2009 de la Direcció General de Participació Ciutadana (DGPC) de la Generalitat. En aquesta fase de recopilació d'informació també s'ha utilitzat les webs municipals, on en les àrees o espais de participació ciutadana, on apareix informació sobre els processos dels pressuposts participatius. Val a dir, que la informació disponible és molt variada en funció del municipi: Terrassa, Figaró-Montmany, Santa Cristina d'Aró, Arenys de Mar o Parets són els ajuntaments que tenen més documentació relativa als pressuposts participatius a disposició de la ciutadania. Justament, com veurem, són els municipis on aquestes experiències es troben més consolidades en quant a la metodologia i objectius del procés.

La *segona fase* de la recerca ha consistit en duu a terme el treball de camp en els 11 municipis realitzant **entrevistes semi-estructurades** a diversos actors dels processos: el/la responsable polític dels pressuposts participatius en el municipi (sovint el regidor/a responsable de l'àrea de participació i, en algun cas, l'alcalde/ssa), el/la responsable tècnic (en un cas, també una dinamitzadora) i un/a representant de l'oposició municipal.

De l'oposició política ens ha interessat veure la visió crítica del procés i la continuïtat (o no) del procés si hi hagués un hipotètic canvi de govern. El criteri ha estat entrevistar al/la representant del partit majoritari de l'oposició. Per dos municipis, Terrassa i Vilafranca del Penedès, es va entrevistar a dos grups de l'oposició per raons substantives. D'una banda, a Terrassa existeix una Comissió Política dels Pressupostos Participatius on estan presents totes les forces polítiques amb representació. Per això es va entrevistar als representants de CiU i del PP en la Comissió Política. I d'altra, a Vilafranca del Penedès, es va entrevistar, apart del PSC, que és el primer partit de l'oposició, a un representant de la Candidatura d'Unitat Popular (CUP). La CUP d'aquest municipi, que ha tingut dos governs en minoria aquesta legislatura, és la principal impulsora del procés, sense ser el primer partit de l'oposició. Per contra, per Benavent del Segrià, Ullà i Vilanova del Vallès es va decidir no entrevistar a l'oposició per la poca informació existent dels processos passats i les dificultats per realitzar les entrevistes. En total s'han realitzat 33 entrevistes.

2. Models de pressupostos participatius en els 11 municipis catalans

En aquest capítol s'ofereix una visió descriptiva de les característiques i metodologies dels onze processos de pressupostos participats analitzats. Val a dir que hi ha molta variació en les experiències i fins i tot partint d'una definició de mínims trobem importants diferències entre els processos i els contextos polítics i institucionals que els envolten. Per exemple, en alguns casos, com es veurà, els processos són consultes sobre les prioritats dels municipis però hi ha poc o inexistent marge real de decisió de la ciutadania, ni hi ha uns resultats clars en termes de propostes aprovades ni d'execució posterior.

A més, en alguns dels municipis, aquests processos van ser (Benavent del Segrià) o estant sent (Ullà) experiències pilot puntuals mentre que en altres municipis els pressupostos participatius es caracteritzen per estar molt més consolidats en el temps. Això succeeix a Santa Cristina d'Aro, Figaró-Montmany, Terrassa, Arenys de Mar o Parets del Vallès. En aquestes poblacions, el que s'ha produït en els darrers pressupostos són canvis, principalment, en la metodologia (participants a qui es mobilitza, espais de deliberació o la periodicitat- això darrer pel cas concret de Terrassa que s'ha fet un pressupost pel període 2008-11, quan abans s'havia fet anualment) o en les diverses estratègies per intentar mobilitzar en algunes de les fases més població, en particular, la que pertany a grups que no participen habitualment.

Tampoc es discuteixen percentatges dels pressuposts municipals similars. Amb l'excepció de Santa Cristina d'Aro, que és el municipi més ambiciós en quant al percentatge (una mitjana del 50-60%) i el fet que es poden presentar propostes de qualsevol temàtica, en altres municipis parlem de xifres molt menors en quant a la part del pressupost que representen. Per últim, existeixen també diferències importants en la realització o no d'una votació final dirigida a tota la població per escollir les propostes finalistes i que seran objecte d'execució en les polítiques públiques. En quatre municipis, es fa votació final de les propostes (Arenys de Mar, Figaró-Montmany, Parets del Vallès i Terrassa), en la resta és decideixen en òrgans o espais específics que poden ser més tancats o més oberts i deliberatius (el cas de les assemblees de barri i les assemblees temàtiques de Santa Cristina d'Aro).

En definitiva, cada municipi té la seva idiosincràsia pròpia en quant al procés que implementa de pressupost participatiu i el que domina és l' heterogeneïtat de la metodologia sigui pel grau d'inclusivitat dels processos participatius, com per la intensitat de la participació (processos merament consultius, processos intermedis de consulta i votació posterior, a experiències molt més deliberatives i que comporten bidireccionalitat) i la influència del procés (la capacitat d'impacte real i efectiu del pressupost participatiu).

Una primera visió de les característiques demogràfiques i polítiques dels municipis estudiats la tenim en la Taula 1. Com podem veure, hi ha set municipis de Barcelona, dos de Girona, un de Lleida i un de Tarragona. Tenim municipis de diferent grandària i això no implica necessàriament una tendència clara en el tipus de procés. Si bé és cert que municipis petits o mitjans com Santa Cristina d'Aro, Figaró-Montmany,

Arenys de Mar, Parets són els més maximalistes en quant a volum de la ciutadania que s'adrecen, també podem trobar-nos amb un municipi gran com Terrassa que intenta un procés molt ambiciós tant en l'aspecte de propostes com de consulta ciutadana a tota la població major de 16 anys. Òbviament, les dificultats per a la mobilització de la ciutadania en un municipi d'aquesta grandària són més elevades. I la comparació és particularment interessant si ho ens fixem amb l'altre gran municipi del Vallès Oriental, Sabadell, que té un procés molt més delimitat en quant al perfil de ciutadania que vol mobilitzar i no hi ha una votació final de les propostes orientada a tota la població. Com deia un dels responsables polítics entrevistats en resposta a la pregunta de si l'èxit d'aquests processos en termes de mobilització de la ciutadania, nivell de deliberació i abast de la part dels pressupost que representa, és només viable en municipis petits: *“no crec que hagin de ser municipis petits, sinó que crec que es podria ampliar a qualsevol municipi. Ser un municipi petit té l'avantatge de que tot està molt proper, però l'inconvenient és que tothom es coneix, i la participació crea reticències. En la falta de cultura democràtica d'aquest país, on la gent s'amaga de dir qui vota, si participes amb un equip de govern vol dir alguna cosa en el poble”* (responsable polític).

TAULA 1. Característiques de la mostra de municipis analitzats: població i perfil polític

	Comarca	Habitants (2009)	Grandària	Partits de govern Mandat 2007-2010	Alcaldia	De quin partit depèn la regidoria o àrea de participació
Arenys de Mar	Maresme	14627	mitja1	PSC+ERC+ICV	PSC	PSC

Benavent de Segrià	Segrià	1429	petit	PM-PSC+PP	PM-PSC	No n'hi ha (ho porta l'alcaldesa)
Figaró-Montmany	Vallès Oriental	1057	petit	CAF	CAF	CAF
Parets del Vallès	Vallès Oriental	17632	mitja1	PSC-ICV	PSC	PSC
Sabadell	Vallès Occidental	206493	gran	PSC	PSC	PSC
Santa Cristina d'Aro	Baix Empordà	5017	petit	PSC+ERC	PSC	PSC
Terrassa	Vallès Occidental	210941	gran	PSC+ERC+ICV	PSC	PSC
Torredembarra	Tarragonès	15272	mitja1	CiU+PP+L'Agrupació+ GIT (PSC 2007-08)	CiU	PP (PSC 2007-08)
Ullà	Baix Empordà	1076	petit	PSC	PSC	PSC
Vilafranca del Penedès	Alt Penedès	38425	mitja2	CiU (PSC 2007-2008)	CiU	CiU (ERC 2007, PSC 2008)
Vilanova del Vallès	Vallès Oriental	4654	petit	Unitat per Vilanova (UxV)	UxV	Unitat per Vilanova

Notes: Les dades de població són referides al 2009 i la font és l'IDESCAT.

Des d'un punt de vista de color polític, en els 11 municipis analitzats domina el lideratge de partits polítics d'esquerres (PSC, tripartit o coalicions PSC-ERC o PSC-ICV) i independents (la CAF en el municipi de Figaró-Montmany i Unitat per Vilanova (UxV) en el de Vilanova del Vallès). A més, hi ha el cas específic de Vilafranca del Vallès on el darrer mandat, que és el que es va impulsar els pressupost participatiu, hi va haver un govern en minoria del PSC, primer, i de CiU, actualment. En ambdós casos, el procés participatiu havia estat iniciativa de la CUP del municipi, que va ser qui va presentar la proposta de fer-los en el Ple municipal i es va fer una acord de tots els partits polític l'any 2008 per impulsar-los. A Torredembarra, el procés de pressupost participatiu es va impulsar amb un govern del PSC, però una moció de censura va configurar una nova majora que va decidir tirar endavant amb el projecte. En quant a quin partit polític

lidera la regidoria o àrea de participació, ens trobem que, en tots els casos i amb l'excepció de Torredembarra, el mateix partit que té l'alcaldia té la regidoria de participació.

Les Taules 2, 3, 4 i 5 ofereixen una panoràmica a grans trets del marc institucional de participació de les onze experiències municipals analitzades, així com informació sobre les característiques dels processos de pressupostos participatius. No és l'objectiu fer una visió de detall de cada procés però sintetitzar les característiques principals i destacar aquelles aspectes particulars que són més originals. Per recollir la informació s'ha utilitzat el contingut de les entrevistes als i les tècniques i als responsables polítics de l'àrea de participació ciutadana, les memòries que es van presentar a la Direcció General de Participació Ciutadana (DGPC) de la Generalitat, la informació disponible a les pàgines webs dels ajuntaments i diversa documentació facilitada pels propis entrevistats/des.

Concretament, respecte el marc institucional es recull si existeix reglament de participació ciutadana, en quin any es va crear i quines experiències de participació són més destacades (això es valora en funció de l'opinió dels i les responsables polítics i els i les tècniques entrevistats). En quant al procés que aquí s'analitza és resumeix l'any d'inici dels pressupostos participatius, quins són els òrgans de seguiment del procediment, quin tipus de suport extern reben o han rebut: econòmic (subvencions de la Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat o de la Diputació de Barcelona), tècnic (dinamitzadors/es o personal tècnic de participació vinculats als Consells Comarcals, suport de consultories o fundacions que organitzen, dinamitzen o avaluen els processos), o d'experts (quan es tracta de persones vinculades al món

acadèmic expertes en aquests tipus de processos), quantitat econòmica del pressupost sotmès a discussió i l'enfocament temàtic.

Com es pot observar, existeix molta variació tant en les experiències de participació destacades, l'any d'inici del procés, l'existència o no de reglament de participació ciutadana i l'any que es va aprovar, la quantitat de pressupost que es discuteix (d'altra banda, lògic doncs parlem de municipis molt diferents) i l'enfocament temàtic. En quant a la temàtica la dicotomia és capítol d'inversions (normalment obra o espai públic, equipaments i pacs o jardins) enfront qualsevol temàtica.

TAULA 2. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Arenys de Mar, Benavent del Segrià i Figaró-Montmany

	Reglament de participació ciutadana (any d'aprovació)	Experiències de participació destacades	Any d'inici dels PP	Òrgans de seguiment pressupostos participatius	Suport extern	Pressupost sotmès a discussió	Enfocament temàtic
Arenys de Mar	Si (2000)	Llei de Barris, processos participatius per la utilització d'equipaments o urbanisme	2007	Consell de Seguiment	DGPC (econòmic) Diputació de BCN (econòmic) Consultoria (tècnic)	150.000€	Capítol d'inversions. Projectes de manteniment i millora de l'espai públic
Benavent de Segrià	No	Accessibilitat Plaça Major	No es fa en l'actualitat. Al 2009 es va fer una experiència d'enquesta-taller per recollir propostes ciutadanes	Comissió de seguiment de 5 veïns	DGPC (econòmic) Consell Comarcal del Segrià (tècnic, dinamització)	No disponible	Qualsevol temàtica
Figaró-Montmany	Si (2004)	Pla d'Acció Municipal 2008-2011, Pla d'Acció de l'Agenda 21, POUM, Pla d'accessibilitat, Urbanització del nucli antic, projecte educatiu	2005	Comissió Permanent de Participació Ciutadana, Comissió de Seguiment de l'Agenda 21, Grup Impulsor del Projecte Educatiu	DGPC (econòmic) Diputació de BCN (econòmic) Expert Consultoria (edicions anteriors)	100.000€ (30.000€ a càrrec ajuntament + 70.000€ condicionats finançament extern) + 8.000€ (pressupost infantil)	Qualsevol temàtica

TAULA 3. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Parets del Vallès i Sabadell

	Reglament de participació ciutadana (any d'aprovació)	Experiències de participació destacades	Any d'inici dels PP	Òrgans de seguiment pressupostos participatius	Suport extern	Pressupost sotmès a discussió	Enfocament temàtic
Parets del Vallès	Si (2006)	Projecte educatiu Educació i Participació, Pla de mobilitat del Casc Antic (2005)	2005	Comissió de Seguiment	DGPC (econòmic) Diputació de BCN (econòmic) Consultoria (3 primeres edicions, tècnic)	300.000€ (repartits en 3 blocs de 100.000€)	Capítol d'inversions. A distribuir en 3 blocs: via pública, equipaments, parcs i jardins.
Sabadell	No	DPID (Discussió dels Pressupostos d'Inversió per Districtes), DACT (Discussió d'Acció Ciutadana Territorial), Què08 (enquesta), Què09/Què10 (enquesta+Tallers participatius), Consultes veïnals per obres públiques entorn	2008 (Què09, Què10 Tallers de Pressuposts participatius) El 2010 (Què11) -Tallers no es fa perquè el pressupost d'inversió del 2011 serà escàs	Consells de Districte	DGPC (econòmic) Consultoria (tècnic)	Pel Què10 (fer al 2009) 1 milió € (el Què11-Tallers ha quedat aturat per la crisi. Es centrarà a l'acabament d'obres iniciades i compromeses)	Capítol d'inversions

TAULA 4. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Santa Cristina d'Aro, Terrassa i Torredembarra

	Reglament de participació ciutadana (any d'aprovació)	Experiències de participació destacades	Any d'inici dels PP	Òrgans de seguiment pressupostos participatius	Suport extern	Pressupost sotmès a discussió	Enfocament temàtic
Santa Cristina d'Aro	Si (2003)	POUM, Agenda Local 21, Grup de Convivència	2003	Consell de Ciutadania, Consell Infantil	DGPC (econòmic)	50-60% del pressupost municipal (mitjana). La quantitat és variable doncs la població participa en l'elaboració del conjunt del pressupost	Qualsevol temàtica
Terrassa	Si (1995)	Pla estratègic, Plans de Barris, processos participatius en obra pública (remodelació plaça 11 de Setembre)	2005	Comissió Ciutadana, Comissió Tècnica, Comissió Política	DGPC (econòmic) Diputació de BCN (econòmic) Expert (edicions anteriors) Consultoria (edicions anteriors, tècnic)	4 milions € (pel període 2008-2011)	Capítol d'inversions
Torredembarra	Si (2007)	Consell Municipal de Sostenibilitat, processos participatius de mobiliari urbà i de la brossa, PEMUS (tallers urbanisme en dos barris), Taula d'associacions	2006	Plenari i Comissió del Consell Municipal de Sostenibilitat, equip de govern	DGPC (econòmic)	No s'especifica. Variable, depèn de les propostes que s'aprovin (context de contenció econòmica)	Qualsevol temàtica (petites inversions en sintonia amb l'Agenda 21)

TAULA 5. Marc institucional de la participació del municipi i diverses característiques dels pressupostos participatius (any d'inici, òrgans de seguiment, suport extern, partides pressupostàries) a Ullà, Vilafranca del Penedès i Vilanova del Vallès

	Reglament de participació ciutadana (any d'aprovació)	Experiències de participació destacades	Any d'inici dels PP	Òrgans de seguiment pressupostos participatius	Suport extern	Pressupost sotmès a discussió	Enfocament temàtic
Ullà	Si (2007)	"Ullà pren la Iniciativa" (orientada a joventut), Pla d'Usos del Centre Cívic, futur Pla de Barris	2010	Taula de Ciutadania (Comissió de Treball de Poble), Consell de Joves	DGPC (econòmic) Consell Comarcal del Baix Empordà (tècnic)	3.000 €	Qualsevol temàtica relacionada amb Joventut
Vilafranca del Penedès	No	Pla local d'Habitatge, Pla de mobilitat, Procés d'acostament joventut a la política municipal ("tots som regidors"), Llei de Barris (l'Espirall), procés espai cobriment vies tren	2009	Comissió de Seguiment	DGPC (econòmic) Consultoria (tècnic)	500.000€	Capítol d'inversions. Qualsevol temàtica, caràcter global de ciutat
Vilanova del Vallès	No	Consultes via web i bústia ajuntament sobre temes diversos (per ex., nom biblioteca) cada 15 dies votació disseny biblioteca i de l'escola	No es fa en l'actualitat. Es van fer al 2006 i 2007. En el 2008 es va deixar a mig procés	Comissió Seguiment	Havien rebut de la DGPC i de la Diputació de BCN (econòmic Consultoria (tècnic, dinamització)	120.000 €	Capítol d'inversions. Obra pública (2006 i 2007). Quatre blocs temàtics: joventut, cultura, ensenyament i serveis socials (2008)

2. Els pressupostos participatius a partir de l'anàlisi dels discursos dels actors polítics i tècnics implicats

En aquest capítol analitzem diversos aspectes dels pressupostos participatius que s'han observat com a rellevants en diferents estudis o treballs anteriors per descriure i avaluar aquests processos (entre altres, Blanco i Lop 2004; Ganuza 2005 i 2006; Francés i Carrillo 2008, Sintomer *et al.* 2008, Conclusions Jornades de Santa Cristina d'Aro 2009) a partir dels discursos dels tres tipus d'actors que s'han entrevistat. Les dimensions que analitzem són tres.

En primer lloc, el lloc dels pressupostos participatius en la política de participació del municipi, quina rellevància té el finançament extern per duu a terme els processos i quin és el suport polític que gaudeixen. L'alcaldia dóna suport? Quin rol juga l'oposició política?

En segon lloc, la relació entre les diferents àrees municipals implicades en aquest procés. Sabem que l'àrea o regidoria de participació és la que habitualment lidera i dinamitza els processos, però li cal la complicitat d'altres àrees de l'administració del consistori. En particular, en dos moments rellevants del procediment: primer, la valoració de les propostes que són presentades per la ciutadania (o òrgans o entitats, depenent del cas) i, segon, en la fase d'execució de les propostes, per assegurar que es compleixin les propostes aprovades i en els terminis adequats perquè la població pugui veure els resultats tangibles del procés participatiu.

Existeix transversalitat entre les àrees implicades? Quins criteris es tenen en compte després de la recollida de propostes per realitzar la seva valoració i eliminar les que no són viables? Les diferents àrees municipals implicades faciliten o dificulten el procés?

Per últim, una tercera dimensió dels pressupostos participatius a considerar serien el seguiment de les decisions preses i l'avaluació dels processos participatius. Es fa el retorn a la ciutadania i als participants? Quin grau d'acompliment de les propostes existeix? Com es fa l'avaluació de la qualitat dels pressupostos participatius?

En el final de la secció es presenta una síntesi dels aspectes positius i dels reptes i/o dificultats dels pressupostos participatius en funció del tipus d'actor entrevistat: el o la responsable polític, el o la responsable tècnic i l'oposició política en el consistori).

3. 1. Els pressuposts participatius en la política de participació del municipi i en el context de crisi actual

En general els pressuposts participatius tenen un lloc destacat **en la política de participació** dels municipis a Santa Cristina d'Aro, on la població té l'oportunitat de decidir conjuntament, de co-gestionar, el conjunt del pressupost municipal amb el consistori i existeix una Regidoria d'Hisenda, Pressuposts Participatius i Participació Ciutadana. I també en aquells municipis (Arenys de Mar, Parets del Vallès, Figaró-Montmany o Terrassa) amb més anys d'experiència i que coincideix que es fa una consulta popular adreçada a tota la població per decidir les propostes finalistes. Vilafranca, tot i que el procés és més recent, té en aquests moments un procés destacat en el si del conjunt de la política de participació del municipi. Tot i així, val a dir que la majoria dels responsables polítics afirmen que els processos són molt rellevants en la política de participació del municipi (amb l'excepció de Benavent del Segrià i Vilanova del Vallès, tots dos ajuntaments on ja no es realitzen pressuposts participatius).

En un context de greu **crisi econòmica** com l'actual és imprescindible preguntar-se si la crisi ha afectat en els recursos disponibles en l'àrea de participació i, més especialment, en els pressuposts participatius. De fet, alguns ajuntaments han disminuït la quantitat de l'import que es discuteix en els pressuposts participatius amb la crisi (per exemple, Arenys de Mar, de 200.000 euros a 150.000) o fins i tot, com ha estat el cas de Sabadell, han deixat de fer el Taller participat del pressupost del 2011, per centrar-se en el seguiment i acabament d'obres executades i compromeses d'edicions anteriors.

Val a dir que tots els municipis han reconegut que la crisi els hi afectat econòmicament d'una forma u altra, sigui reduint part de la quantitat que es discuteix participativament o destinant menys recursos al procés en si mateix, però aquells ajuntaments que porten diverses edicions realitzant els pressupostos participats, no posen en dubte la necessitat de seguir fent els processos. Això sí, reconeixen que sense el **finançament exterior** de la Direcció General de Participació Ciutadana o la Diputació de Barcelona, els processos perdrien empenta, energia, serien menys ambiciosos, perquè se'ls hi dedicaria menys recursos. De fet, hi hagut una tendència en diversos municipis en el que en edicions anteriors havien tingut el suport d'alguna consultoria o empresa dinamitzadora en fer servir els propis mitjans tècnics dels que disposa l'ajuntament. Com deia un responsable polític de participació, *“tota crisi és una oportunitat. Quan hi ha menys recursos encara hi ha més necessitat de prioritzar, i la priorització és més important que mai fer-la amb la ciutadania i amb més cura. Així la crisi pot ser una oportunitat pels pressuposts participatius.”*

Un altre responsable polític reflexionava sobre les dificultats de fer el procés amb limitacions pressupostaries com les actuals: *“El pressupost participatiu et permet visualitzar molt la participació i els resultats, i això és molt interessant. Però té dificultats perquè nosaltres som un municipi petit i de pressupost limitat. I de competències limitades. I això fa que la visualització en èpoques de crisi sigui molt complexa, perquè es pot visualitzar molt poquet. Ara mateix no podem assegurar res. Al principi asseguràvem 30.000 euros. Però ara no podem assegurar que complirem amb res. La metodologia és molt interessant, però si tens molt pocs diners potser no te sentit.”*

Un representant de l'oposició política d'un consistori, defensor dels pressuposts participatius, reconeixia clarament la rellevància dels recursos externs per finançar, al menys, una part dels processos participatius: *"Sí, es fonamental. Si no hi hagués les subvencions, en la situació actual dels ajuntaments no es realitzarien els processos participatius. Amb una persona sola ho veig molt difícil. Potser es podria fer, però primer: no hi ha cap plaça de tècnic/a. Segon: si es fes hi hauria una persona sola. I tercer: es un municipi de 40.000 habitants, així que o be hauria de ser una màquina o be hauria de fer 24 hores al dia de jornada laboral. Per una qüestió tècnica és inviable assumir tot el que s'està fent ara si ho hi haguessin subvencions. Si l'ajuntament ho assumís com a una cosa pròpia fantàstic, però sé que no ho farien."* Hi ha el cas d'un ajuntament petit, Benavent del Segrià, que es va finançar en una edició una experiència pilot i en la posterior es va deixar de rebre suport econòmic, i va ser necessari abandonar els pressupostos.

L'èxit dels processos participatius depenen sovint del lideratge polític, del treball transversal entre les diverses àrees i/o regidories implicades i la interiorització del procés en el si de l'administració municipal. En molts dels municipis entrevistats tècnics i responsables polítics reconeixen que **el lideratge i el suport des d'alcaldia** és una variable clau per entendre tant la decisió inicial de realitzar aquestes experiències participatives i, en concret, d'aplicar metodologies ambicioses en quant al nombre de població que es vol mobilitzar, el procés de discussió i prioritjació de propostes, la quantitat del pressupost que es discuteix, etcètera. Quasi tots els entrevistats estan d'acord que és imprescindible el lideratge polític des d'alcaldia, a més de cercar complicitats amb regidories de pes en l'àmbit municipal com són Hisenda o Urbanisme.

Un responsable tècnic descriu la realitat en el seu municipi: *“Aquí el suport de l’alcaldia va ser des de bon començament, però la pròpia alcaldia se l’ha fet seu, i a més a més, a mesura que el model augmentava la seva credibilitat les altres regidories li donaven la importància que està tenint. Ara no hi ha cap regidor a l’equip de govern que qüestionari res, al contrari, crec que tots aposten pel procés.”*

Per conèixer l’opinió dels representants de **l’oposició política** del consistori en tots els casos s’ha entrevistat al principal partit de l’oposició (amb l’excepció de Vilafranca i Terrassa que s’ha entrevistat a dos membres de partits diferents de l’Oposició). Majoritàriament s’ha entrevistat a representants de l’oposició que són de CiU, i en menor mesura del PSC, PP i les CUP. Entre aquests darrers, PSC i les CUP apostaven clarament pels processos i, de fet, hi havien estat implicats des de l’inici dels processos (fos quan governaven o com a contrapartida per donar suport a la investidura d’un govern en minoria, el cas de les CUP).

Preguntant-lis per la **continuïtat del pressupost participatiu** existeix una divisió d’opinions entre l’oposició entrevistada. La constant és que en municipis petits (5000 habitants o menys) l’oposició entrevistada sigui molt crítica amb els processos donant a entendre que possiblement els deixarien de fer en el supòsit que governessin. I, per contra, en municipis mitjans (15.000 -40.000 habitants) i en els municipis grans hi ha una tendència a ser partidari de la seva continuïtat. Això sí, amb canvis com eliminar la regidoria de participació o millorar la comunicació i mobilització de la ciutadania. (encara que, en general, no s’especifica com fer-ho). Val a dir que entre els municipis analitzats existeix una experiència força única que és a Terrassa on l’oposició política participa activament en el procés d’organització i seguiment del pressupost

participatiu a través de la *Comissió Política* on estan representades totes les forces polítiques del consistori. Aquesta és una peculiaritat d'aquest municipi, doncs no existeix cap altre consistori on l'oposició formi part activa dels lideratges dels pressupostos participatiu conjuntament amb l'equip de govern.

Un altre element essencial en l'èxit dels pressupostos participatius és que **la regidoria de participació tingui un rol rellevant en l'organigrama del municipi**. Tot i així, en diverses entrevistes, tècnics i responsables polítics de l'àrea de participació reconeixen que existeixen encara dificultats perquè l'àrea de participació estigui reconeguda en el si del consistori com una de les fonamentals. Es segueixen perceben com un àrea menor. La següent explicació ho resumeix de forma molt clara: *“Participació sempre és una regidoria menor. Quan es necessita, però, un s'adona que té la seva importància, com per exemple, quan hi ha temes d'habitatge, o com quan hi ha una Llei de Barris que t'obliga a fer un procés participatiu. Aleshores obligatòriament Urbanisme es posa al costat. Però més aviat sempre t'has de guanyar el lloc, perquè sembla que si alguna cosa ha de desaparèixer és Participació.”* No obstant, hi ha un cert consens general en afirmar que els propis pressupostos participatius han fet que la regidoria s'institucionalitzi en diversos municipis.

3. 2. La relació entre les diferents àrees municipals que intervenen en els pressuposts participatius

Respecte a la **relació de l'àrea de participació amb altres àrees, serveis o regidories** com urbanisme o hisenda, així com respecte a la tasca que han de realitzar els tècnics de les diferents àrees per avaluar les propostes en funció de criteris competencials, tècnics, econòmics, jurídics o altres, en la majoria dels processos que ja fa uns anys que es repeteixen es reconeix que en el si de l'administració de l'ajuntament els equips tècnic implicats en l'anàlisi de les propostes veuen els processos en millor ulls tot i que sembla que encara existeixen certes reticències. En alguns municipis es menciona que la relació amb altres àrees s'ha transformat i, en alguns casos, les pròpies àrees que poden veure's afectades per les propostes, intenten "vendre" (utilització literal d'un entrevistat) els seus projectes en els òrgans, tallers o assemblees ciutadanes, depenent del cas, on es discuteixen les propostes.

Tanmateix, un responsable polític reconeix que si la crida a la mobilització ciutadana s'amplia i s'incrementen el nombre de propostes, la **relació amb els tècnics** no necessàriament millora: *"Com més propostes, més feina pels tècnics. I això pot complicar el problema"*. No oblidem que a major propostes ciutadanes, major probabilitat que creixi el volum de feina per fer les valoracions pertinents de les propostes de forma adequada. I, a més, els ajuntaments tenen la pressió del temps limitat per poder respondre a la ciutadania en un marge relativament curt de temps i

així continuar les altres fases del procés. Un responsable polític sintetitza els reptes en la part de valoració tècnica de les propostes: *“En la validació tècnica crec que anem una mica coixos, perquè intentem que no hi hagi gaire marge de temps per no desmotivar a la ciutadania, i perquè des de la última assemblea vagi ràpid el retorn fem anar una mica de bòlit als tècnics. Quan tens altres projectes se’ls hi ajunta molta feina. Això complica que facin una validació molt acurada i amb la informació necessària.”*

En qualsevol cas, la variable temps transcorregut sembla clau per anar aconseguint una certa complicitat dels equips tècnics de les diferents àrees que han d’intervenir en la valoració de les propostes o l’execució. Un responsable polític explicava el procés: *“En la majoria de tècnics s’ha produït una aproximació al ciutadà i entendre que aquest no és un client o un administrat. Però hi ha un grup de tècnics que accepten el procés però són escèptics. Però no els canviarem mai. Com que l’ajuntament ha anat creixent amb els pressuposts participatius, els nous tècnics ja s’han incorporat amb aquesta dinàmica, i se la fan (quasi) seva. Els tècnics que més ens costa son els de l’àrea d’urbanisme, perquè son enginyers, arquitectes...”* A més, hi ha una tendència força general a que les propostes que no surten escollides o que no passen el filtre tècnic siguin distribuïdes als diferents serveis competents per tal que les tinguin presents.

En aquest sentit un responsable tècnic respon que existeix un cert grau de **transversalitat** en els processos participatius que aquí estudiem: *“Déu ni do, en els processos participatius sí. En les percepcions sí que han canviat i queda per assumir que es senti el projecte a l’ajuntament, no sols que participin en aquest si no sentir-lo de la*

globalitat de l'ajuntament. No és un projecte per el qual els altres intervenen i consulten puntualment, si no que hauria de ser un projecte que tingués molt més impuls."

I, de fet, en un ajuntament que s'aposta decididament pels pressupostos participatius, el responsable polític de participació reconeix: "Vaig demanar que per tenir el pressupostos participatius havia de tenir Hisenda. No podia passar que jo em comprometés davant de la ciutadania a una sèrie de demandes i que després no entressin. Això ho volia assegurar i que no hi haguessin batalles, per això havien d'anar juntes. Crec que Participació és de les regidories importants, perquè avarca o influeix en totes les altres regidories. Ara estem fent un organigrama de l'ajuntament i Participació l'hem posat a sobre de totes les altres, transversal."

3. 3. Seguiment de les decisions, grau de compliment de les propostes i avaluació del procés

Tots els municipis que fan pressupostos participatius pertinents tenen algun tipus **d'òrgan de seguiment** format per ciutadania que ha participat en els processos. **El grau de compliment de les propostes** es confirma com elevat en la majoria de les entrevistes però es reconeix que queda fer un millor seguiment respecte l'execució de les demandes: *"Sí, i aquí també tenim un altre dels reptes futurs, hem de millorar tant el seguiment com l'execució, perquè de vegades hi ha propostes que es poden materialitzar de formes diferents i al final acaba depenent una mica del regidor responsable d'aquella proposta o del mateix equip de govern. És per això que crec que es podria fer més participatiu el procés d'execució i el seguiment de la proposta"*, corrobora un responsable tècnic. Però el control de l'execució de les obres no sempre és fàcil. Segons ens diu un/a responsable polític: *"hi ha funcionaris que creuen que ells prenen les decisions i que ningú no els ha d'explicar com han de fer les coses. Un dels problemes amb el pressupost participatiu és l'excessiva burocràcia de l'administració: qualsevol obra o activitat triga molt a fer-se"*.

Hi ha un consens en reconèixer que alguns d'aquests problemes tenen a veure amb l'existència de pocs recursos i que, en tot cas, el retard en l'execució de les propostes pot afectar a la percepció ciutadana: *"Falta més personal i no el tens. Això limita les coses a fer i allarga els terminis. Aquest allargament de terminis fa perdre credibilitat al procés, perquè la gent quan fa una demanda la vol ara per ara, però*

potser es triguen dos anys en fer l'obra. Això costa d'entendre, perquè quan la gent pren decisions a casa seva no tenen la burocràcia i no van tan lents" (responsable tècnic).

Un aspecte que la majoria d'entrevistats ha reconegut com assignatura pendent és **l'avaluació de la qualitat del procés**. Hi ha consistoris que recullen alguns indicadors numèrics del volum de participants en les diferents fases (desagregats per variables com són el sexe, edat, barri/districte de procedència, i fins i tot, com és el cas de Terrassa, nivell educatiu i lloc de naixement), alguns han fet algun qüestionari intern de valoració dels processos entre els participants, però, en general, existeixen pocs indicadors fiables més enllà dels numèrics i les valoracions subjectives. Un responsable tècnic resumia en poques paraules la situació: *"No tenim indicadors de qualitat. De moment ens acontentem amb poder veure que està funcionant i quina gent vota."*

Un aspecte que si que es fa en alguns municipis és l'avaluació a partir de les percepcions dels participants en els **òrgans de seguiment** i dels propis tècnics implicats de l'àrea de participació. De nou, són els municipis més ambiciosos en el tipus de pressupost participatiu i amb més experiència de realització dels processos els que fan més avaluació. Un regidor de participació destaca la rellevància de l'avaluació a través dels Consells de Ciutadania: *"Ha guanyat solidesa perquè tenim un mecanisme molt important, que és l'avaluació del procés que fem amb la ciutadania al febrer. Ens reunim els Consells de Ciutadania de l'any més els de l'any anterior, i també totes les associacions i entitats del municipi per a fer un debat. Tots els canvis que hi ha hagut han sortit de les propostes de millora que s'han fet en aquests processos de valoració."*

3.4. Aspectes positius, dificultats i reptes dels pressupostos participatius des de la perspectiva dels actors entrevistats

Finalment, es va demanar a totes les persones entrevistades que destaquessin els aspectes positius dels pressupostos participatius i els reptes o punts febles a millorar. En les Taules 6, 7 i 8 es sintetitza els punts de vista per els tres tipus d'actors analitzats: regidors de participació o afins (Taula 6), responsables tècnics (Taula 7), i representants de l'Oposició política en el consistori (Taula 8).

TAULA 6. Valoració dels pressuposts participatius des del perfil del/la responsable polític

Responsables polítics	
Aspectes positius	Dificultats i reptes
<ul style="list-style-type: none"> • Tenir en compte la veu de la ciutadania • Apropament de l'administració i la gestió municipal a la ciutadania • Aprendre a delegar poder a la ciutadania • Aprementatge per a tothom • Que la població sàpiga el que costa fer les coses • Mostrar a la ciutadania que poden decidir: que tenen veu i vot • Facilita la tasca als polítics en saber millor les demandes de la ciutadania • Es genera xarxa social • Aprendre com funcionen les finances municipals • Revalorar la democràcia fent que la ciutadania pugui participar en la presa de decisions • Crea ciutadania • Més control de la ciutadania de l'activitat política • Obliga a l'equip de govern i als tècnics a treballar més transversalment i en equip • Millorar l'eficàcia i l'eficiència de la gestió pública • Més control de les despeses • Identificació de necessitats • Visió compartida del rumb de la comunitat • Crea diàleg i interacció amb la gent • Conèixer de primera mà les problemàtiques que afecten a la població 	<ul style="list-style-type: none"> • Aconseguir més participació de la població no associada i el més heterogènia possible • La relació, a vegades, difícil entre les entitats i la ciutadania anònima • Ensenyar a les entitats que és un procés obert a tothom • Explicar millor el procés a la ciutadania • Cost econòmic procés • El volum de feina que comporta • La falta de preparació per la negociació i la cerca de consens • Fer-lo més dinàmic i àgil • Dificultats en les execucions de les propostes • L'excessiva burocràcia de l'administració que allarga els terminis de l'execució de les propostes • Caldrien més recursos de personal • Hi ha col·lectius subrepresentats • Visualització del procés en èpoques de crisi molt més complex ja que hi ha poc diners • Dificultats de sortir de la democràcia de delegació • Poc pressupost • Implicar a la joventut • Aconseguir que el procés es mantingui en el temps

TAULA 7. Valoració dels pressuposts participatius des del perfil tècnic

Perfil tècnic	
Aspectes positius	Dificultats i reptes
<ul style="list-style-type: none"> • Escola d'aprenentatge de ciutadania • Coresponsabilització • Prioritzar les demandes de la ciutadania • Apropament de l'administració a la ciutadania • Font important d'informació de la realitat del carrer • Millora la transparència • Més democràcia a l'hora de decidir • Legítima l'acció de govern • Creació de xarxes i confiança interpersonal • La ciutadania ho veu com quelcom tangible • Els resultats pràctics que té • Obliga a l'administració a coordinar-se i afavoreix la transversalitat • Revaloritza la feina que es fa des de diferents regidories de l'Ajuntament • Afavoreix un visió més global del poble • La mobilització ciutadana que pot crear el procés 	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliar la quantitat de pressupost que es discuteix • Arribar a més població • Falta més participació • Millorar l'estratègia de comunicació • Millorar la relació amb les àrees de l'ajuntament que han d'implementar les propostes • Primacia dels interessos individuals o sectorials (en el cas de les entitats) • Si no es compleixen les propostes escollides, pot crear més desafecció • Dificultats de reunir a la gent • Hi ha col·lectius subrepresentats (novinguts, immigrants, joventut) • Rebuig al procés per el color polític govern municipal • Que la ciutadania faci seu el mecanisme i per tant que estigui garantit més enllà del govern de torn • Cal millorar l'avaluació del procés • No sempre s'entén que hi ha propostes que no es poden acceptar • Límit de temps per fer una bona valoració tècnica i un bon retorn de les propostes

TAULA 8. Valoració dels pressuposts participatius des de l'oposició política

Oposició política	
Aspectes positius	Dificultats i reptes
<ul style="list-style-type: none"> • Complicitat de la gent • Valor pedagògic: es pren consciència del cost de les coses • Es dóna veu de la ciutadania • Anar més enllà de les eleccions • Es veu com funciona un ajuntament i la dificultat de prendre decisions • S'estableix una relació entre la ciutadania i l'ajuntament • Retorna la capacitat de gestió, de debat i de reflexió política a la població • Corresponsabilitat de la gestió municipal • Genera sinèrgies i dinàmiques d'identificació amb el teu municipi • Acostament de la política a la ciutadania i la ciutadania a la política • Redueix les crítiques en incorporar a la ciutadania en la presa de decisions • Enforteix el debat públic 	<ul style="list-style-type: none"> • Aconseguir més participació de la ciutadania • Millorar la rendició de comptes dels processos • Millorar la difusió i els canals • No haurien de substituir l'acció de govern • A vegades acaba decidint l'equip de govern • Excessiu pes de les associacions • Lentitud del procés • Dibuixar millor els límits dels polític i de la ciutadania • Cost del procés participatiu • Representen un percentatge molt petit del pressupost total municipal • Algunes propostes de la ciutadania poden xocar amb la viabilitat econòmica • Que el debat vagi més enllà dels diners, més conceptual, de model de població

Per concloure, extrec dos paràgrafs de dos entrevistes que plantegen els reptes i aspectes positius dels pressupostos participatius. Primer, el gran repte d'aconseguir que la ciutadania participi. Com formulava un responsable polític: *“Jo, de l'experiència de tot plegat, el que he vist és que és molt difícil sortir de la democràcia de delegació, perquè en tot el procés tu has marcat instruments en què la gent participa, però la dinamització d'aquesta participació te la deleguen a tu. I al final són el tècnic i el regidor els qui van arrossegant i molestant. És complicat sortir de la democràcia delegativa. Podem delegar posant uns regidors i que votin o podem delegar posant uns dinamitzadors i que ens truquin cada dia. Però és difícil sortir de la delegació.”* En aquestes paraules, de fet, copsem la tensió entre la democràcia de delegació, representativa, en la qual la ciutadania delega el seu poder als representants escollits democràticament, i la democràcia més participativa on la ciutadania té la veu i decideix.

D'altra banda, un responsable tècnic quan se li demanava per aspectes positius i febles dels pressupostos participatius en el seu municipi ens va dir: *“A nivell de ciutadans: La tangibilitat. És vinculant, i contraresta la visió d'aquestes comissions en què es debat molt per a no fer res. Es veu que és pràctic, i fa il·lusió que una proposta teva surti escollida. Contraresta altres tipus de moments que no permeten veure'n els resultats. A nivell intern: t'obliga a coordinar-te i afavoreixen la transversalitat, i dona un valor afegit de que la participació serveix per alguna cosa més. A més, també dona valor a la feina que s'està fent des de les diferents regidories de l'Ajuntament, i la gent de dins s'implica més. Afavoreix una visió més global del poble. Reptes per assumir:*

l'avaluació. S'ha començat a avaluar el procés internament, i ara volem fer-ne una a nivell de procés de forma global i externa. Ha estat la porta d'entrada de la participació a l'ajuntament."

4. Qui participa: el repte de la mobilització de la ciutadania en els pressuposts participatius

En aquesta darrera secció ens centrem en una qüestió fonamental dels processos participatius: **qui participa** en aquests processos. I més concretament, quanta gent participa, quin és el perfil de la ciutadania que ho fa i quines són les estratègies de mobilització. Un dels gran reptes dels pressuposts participatius i, en general, de molts altres procediments d'innovació democràtica, és aconseguir que s'impliqui el màxim gent possible. Com hem vist en la secció anterior, una de les dificultats i reptes que tenim des d'aquesta perspectiva és que aquests processos deixin d'implicar només a un sector minoritari de la ciutadania. Per tant, analitzarem, per aquells municipis que ens ha estat possible, a quanta gent s'implica.

Apart de l'extensió de la participació, és a dir, el nombre de gent que participa en els pressuposts participatius, la participació de la ciutadania pot ser més o menys representativa del conjunt de la població. És a dir, es participa de forma igual entre tot els grups socials o, pel contrari, observem que existeixen uns grups que són molt més proclius a participar (o a no fer-ho) que altres. Per estudiar la desigual distribució de la participació ho farem des de dues perspectives. D'una banda, analitzant la dimensió de la inclusivitat del procés (Francés i Carrillo 2008), que fa referència a quins actors es converteixen en elegibles pel pressupost participatiu i com es converteixen en participants. En altres paraules, l'estructura d'oportunitats per participar des d'una perspectiva demogràfica. D'altra banda, a través de les preguntes a les entrevistes i algunes dades facilitades pels ajuntaments veurem quin és el perfil de població que

participa en aquests processos? És la població participant diversa i representativa del conjunt del municipi? Hi ha grups subrepresentants? Generalment l'opció per mesurar qui participa és de l'anàlisi de perfil de persones participants: sexe, edat, membre o no d'entitat, procedència (bàsicament, es tracta de tenir nous vinguts de les noves onades d'immigració dels darrers decennis), barri o districte de residència. Òbviament la rellevància d'aquesta secció té a veure amb aspectes fonamentals dels processos participatius: reproduïxen les mateixes desigualtats que la literatura de participació política ha observat en altres formes de participació de la ciutadania? Quin nivell d'inclusivitat de la ciutadania tenen? Finalment, s'explicaran algunes de les estratègies de mobilització a la població per participar.

En aquest sentit, prenem la reflexió d'un alcalde d'un municipi que ens deia que *“el pressupost participatiu no és un fi, sinó un mitjà per aconseguir que la gent participi. O sigui, no m'obsessiona si ha de ser un pressupost participatiu o no. El que és important és que la gent participi del debat públic, i això és lo difícil.”*

4.1. Implicació de la ciutadania en el pressuposts participatius

Efectivament, si hi ha una resposta que es repeteix en el conjunt de les entrevistes és la dificultat de mobilitzar a la població per participar en aquests processos. En particular, aquella ciutadania que no participa de forma habitual en associacions i en els òrgans de participació. Un dels reptes fonamentals de moltes de les experiències, sobre tot, aquelles que s'han anat consolidant en el temps, és com augmentar el nombre de participació de la gent al pressupost participatiu.

Com es pot observar en les Taules 9, 10, 11, 12, 13 i 14 hi ha molta variació entre els municipis en funció de qui pot participar en la fase de recollida de propostes, qui fa la discussió i priorització de les propostes i si es fa consulta ciutadana per escollir les propostes finalistes.

TAULA 9. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Arenys de Mar, Benavent del Segrià i Figaró-Montmany

	Recollida de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritjació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Arenys de Mar	Tota la ciutadania pot fer propostes (no hi ha límits d'edats, també entitats i consells sectorials) (344, PP2011)	No es fa (serveis tècnic valoren totes les propostes en funció de criteris econòmics, competència, tècnicament viable, d'espai públic i que no estiguin previstes fer)	Si	Majors de 16 anys empadronats al municipi	644, PP 2010 (no disponible pel PP 2011)	Es fan dinamitzacions per mobilitzar joventut a l'Institut
Benavent de Segrià	Enquesta tot el poble	No procedeix	No	No procedeix	No procedeix	No es fa res
Figaró-Montmany	Persones majors de 16 anys inscrites al cens municipal o al registre de participació ciutadana També entitats o ciutadania de menor edat (hi ha pressupost infantil) Es fan Grups de discussió sectorials per elaborar propostes (dones i homes a través classes de català, gent gran, joves, entitats)	<u>Comissió Permanent de Participació Ciutadana</u> (alcalde, un representant de cada grup polític, 3 representants d'entitats, 3 representants de ciutadania individual escollida aleatòriament) fa filtrat propostes segons els criteris marc i els serveis tècnics de l'Ajuntament	Si	Tots els ciutadans majors de 16 anys tenen dret a vot (també es fa sessió de votació amb els alumnes del CEIP Montmany)	236, PP 2009	Quadern Escolar per al Debat en Família com a eina d'elaboració de noves propostes (treball a l'aula i a casa) . Infants de P5 a 6è de Primària Es fan grups de discussió sectorials amb joves per elaborar propostes

TAULA 10. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Parets del Vallès i Sabadell

	Recollida de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritjació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Parets del Vallès	Tota la ciutadania empadronada (o que treballi en el municipi) a títol individual, a partir 12 anys (459, PP2010)	<u>Assembles</u> (obertes a tothom) (100, PP2010)	Si	Tota la ciutadania a partir del 12 anys	719, PP2010 (total població que ha participat 1012)	IES. Sessió amb DJ per animar propostes CEIPs. Dinamitzacions per recollir propostes i en el període de votacions
Sabadell	Entitats membres Consells de Districte + ciutadania a títol individual inscrita al cens de participants interessats en aquests processos (es busca perfil diferents als dominants als Consells de Districte: dones, i joves) (en els 7 Tallers van participar 129 pel Què10, PP2009)	<u>7 Tallers de Pressuposts participatius</u> (membres del Consell de cada Districte, ciutadans individuals escollits a partir del Cens de Participació en un número aproximat de 30 persones, hi ha present tècnics)	No (els participants en els Tallers de Pressuposts Participatius voten les propostes)	No procedeix	No procedeix	No es fa res

TAULA 11. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Santa Cristina d'Aro

	Recollida i de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Santa Cristina d'Aro	<p>Ciutadania empadronada a títol individual (hi ha Pressupost infantil)</p> <p><u>8 assemblees de barri</u> (dret a vot, ciutadania major de 16 anys empadronada en l'àmbit territorial de cada assemblea, dret a participar joventut de 14 i 15 anys i persones que viuen o treballen al municipi no censades)</p> <p><u>9 assemblees temàtiques</u> (dret a vot, ciutadania major de 16 anys empadronada en l'àmbit territorial de cada assemblea, dret a participar joventut de 14 i 15 anys i persones que viuen o treballen al municipi no censades)</p>	<p><u>8 assemblees de barri i 9 assemblees</u> temàtiques discuteix i prioritza</p> <p>El Consell de Ciutadania discuteix de nou i aprova les propostes que han decidit les assemblees</p> <p><u>Consell de Ciutadania</u> (està format per 2 representants de cada assemblea temàtica i de barri, el regidor d'Hisenda i Pressupost Participatiu, i un portaveu de cada un dels grups municipals amb representació al Ple) recull les propostes de totes les assemblees, realitza debat intent i decideix quines propostes van al document final –seguint criteri assemblees).</p> <p><u>Consell Infantil</u> (representants de cada classe)</p>	<p>No</p> <p>(decideix el Consell de Ciutadania)</p>	<p>No procedeix</p>	<p>No procedeix</p>	<p>Assemblea de Joventut</p> <p>Pressupost infantil CEIP municipi (sessions a les aules de 5è i 6è i debat en família, votacions propostes aula i resultats debat en família)</p>

TAULA 12. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Terrassa

	Recollida de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritjació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Terrassa	Majors de 16 anys empadronats al municipi (1404, PP2008-11)	<u>Taules participatives</u> (1 per districte [total 7] i 1 per propostes de ciutat) formades per 8 membres Consell Districte, 6 ciutadans >16 anys escollits de forma aleatòria, 3 tècnics, regidor districtes /ciutat) (100) <u>Comissió ciutadana</u> (regidor de PC, representant de cada grup municipal , un membre de cada consell de districte, un membre de cada consell sectorial, un membre taula discapacitat i representants de 8 organitzacions)	Si	Majors de 16 anys empadronats al municipi	7.640 (PP2008-11)	S'envien cartes als Instituts de la ciutat perquè col·laborin en el procés, es fa publicitat procés

TAULA 13. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Torredembarra i Ullà

	Recollida de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritjació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Torredembarra	Ajuntament fa propostes a triar des de l'inici i ciutadania a nivell individual pot fer tria o noves proposta és en funció Agenda 21	En anteriors processos, prioritjava el <u>Consell Municipal de Sostenibilitat</u> (entitats i persones a nivell individual, 6 comissions de treball). En el darrer procés, el Plenari (amb nens escola) vota propostes finals	No	No procedeix	No procedeix	A les escoles i als instituts es fa recollida de propostes, es fa també dinamització al Punt d'Informació Juvenil
Ullà	Joves entre 13 i 25 anys, a títol individual i col·lectiu: Consell de Joves, grups i associacions de joves) els de 13 a 15 anys tenen dret a participar però no votar S'organitzen 4 <u>Assembles de Barri</u> . De moment, s'han fet <u>assembles per grups d'edat</u> : 11-15 anys (18), 16-18 anys (3), 18-25 anys (7)	<u>Consell de Ciutadania Jove</u>	No (ho decideix el Consell de Ciutadania jove)	No procedeix	No procedeix	És un pressupost participatiu juvenil

TAULA 14. Qui participa en les diferents fases dels processos participatius: Vilafranca del Penedès i Vilanova del Vallès

	Recollida de propostes Qui participa?	Discussió (i prioritjació) de propostes Qui participa?	Consulta ciutadana per escollir propostes finalistes?	Qui té dret a vot a la consulta?	Quanta gent ha votat	Implicació específica Joventut/Infants
Vilafranca del Penedès	<p><u>Grup de Participació Ciutadana (GPC)</u> a través del Taller de Prospectiva, associacions i Consells sectorials. També es recullen propostes dels PP anteriors prioritzades pel GPC anterior.</p> <p>El Grup de Participació Ciutadana (GPC) està format entre 40 i 50 ciutadans/es triats a l'atzar en el Padró (quotes d'edat, sexe, barri de residència i procedència). En la primera tria es seleccionen 500 ciutadans</p>	<p><u>Grup de Participació Ciutadana (GPC)</u></p>	<p>No (ho decideix el GPC)</p>	<p>No procedeix</p>	<p>No procedeix</p>	<p>No procedeix</p>
Vilanova del Vallès	<p>Ja no es fa</p> <p>1ª edició (2006): AAVV</p> <p>2ª edició (2007): associacions en general</p> <p>3ª edició (2008, no es va finalitzar): a tota la ciutadania empadronada >15 anys, entitats incloses. Van participar: 23 persones i 5 entitats/associacions)</p>	<p>Pel 2006 i 2007: <u>Tallers pràctics</u> (procés 2007, 15 persones) i <u>Comissió de Seguiment</u> (grup reduït participants tallers, ciutadania i entitat, amb tècnics i dinamitzadors)</p> <p>2008. <u>Comissió de Seguiment</u> (anomenat Grup Impulsor)</p>	<p>No (3ª edició es volia fer votació, però no es va finalitzar el procés)</p>	<p>No procedeix</p>	<p>No procedeix</p>	<p>No es fa res</p>

Els municipis que intenten ser el màxim d'inclusius en la **fase de recollida de propostes** són aquells que s'adrecen a un major nombre de gent. En aquest sentit, Arenys de Mar no marca límits d'edat, Figaró-Montmany, Santa Cristina d'Aro, Parets del Vallès marquen límits fins els 16, 14 o 12 anys respectivament, i Santa Cristina d'Aro o Parets del Vallès inclouen també les persones que treballen en el municipi. Val a dir, d'altra banda, que Vilafranca utilitza el sistema de tria a l'atzar de la ciutadania que farà propostes i les prioritzarà després de la pertinent valoració tècnica. Es l'anomenat Grup de Participació Ciutadana (GPC), format entre 40 i 50 ciutadans/es triats a l'atzar del Padró seguint quotes d'edat, sexe, barri de residència i procedència. En la primera tria es seleccionen 500 ciutadans i s'arriba a uns 50 que vulguin participar. Tot i que no és un procés inclusiu, la tria aleatòria permet reduir el biaix tradicional dels que decideixen participar per iniciativa pròpia.

Ullà fa un pressupost participatiu específic a la joventut Ullà (de 13 a 25 anys). Les raons ens l'explicava la regidora d'educació i participació d'Ullà: *“Estàvem intentant treballar amb els joves, i no ho aconseguíem. Sabíem que tenien demandes i que ens havíem de gastar diners amb ells. Vam pensar de fer el pressupost participatiu, però si ho fèiem amb tot el poble era més arriscat, perquè impliqués més gent i més demandes. Vam pensar que els joves serien una cosa més concreta, potser un col·lectiu que no té la mateixa actitud que els adults a l'hora de negociar: posen més facilitats a l'hora de decidir de fer coses. Pensarem que era un bon col·lectiu perquè a l'hora se'ls donaven coses que demanaven i se'ls demostrava que es podien fer. L'objectiu era anar-los implicant, perquè hi hagi participació al poble. Amb la gent gran és molt més*

complicat, ja que es parteix de la no participació. En canvi, si fem que de ben petits agafin el gust a participar, a mesura que creixin tindran aquesta experiència.”

A més, Santa Cristina d’Aro i Figaro-Montmany realitzen **pressupostos infantils** amb alumnes de 5è i 6è de primària. Les experiències de pressupostos infantils tenen diverses funcions: formar a futur ciutadans participatius (ensenyant-los a debatre, arribar a consensos, escollir representants i votar propostes, etcètera), recollir demandes des de la perspectiva dels infants i aconseguir que les famílies s’impliquin en el procés dirigit a la població més gran. Per dur-los a terme cal la complicitat del professorat de les escoles o instituts. La metodologia amb els infants a Santa Cristina d’Aro, després de tenir el consens amb el mestres, és realitzar sessions de debat i votacions de proposta a l’aula i recollir els resultats del debat en família a través del Quadern Escolar. En el cas de Figaró-Montmany s’utilitza el Quadern Escolar per al Debat en Família com a eina d’elaboració de propostes. Es fa un treball a casa i a l’aula. L’alcalde de Figaró-Montmany descriu l’experiència: *“Això és molt bonic. Una de les experiències més clares és la de la participació dels infants al poble. Que ells sàpiguen que tenen 8000 euros per gastar-se, que facin propostes i que votin. De vegades veig actituds en els nens que no veig en els grans: de fer coses pel poble, que decidir entre tots és possible... i que això es doni de ben petit és molt important. Es fa des del primer any. Els nanos son de primària, i s’impliquen les famílies. És una experiència per gravar-la.”*

En la **fase de discussió i priorització de les propostes** existeix també molta diversitat entre els procediments utilitzats pels municipis. No tots els ajuntaments posen igual èmfasi en la vessant deliberativa i de discussió de propostes d’actuació o

en la part de consulta per decidir quines són les propostes prioritàries. De nou, Santa Cristina d'Aro apareix com la més inclusiva i deliberativa, al igual que Parets. Poden discutir i prioritzar propostes a la ciutadania a títol individual a través de les assemblees que es convoquen. A Santa Cristina d'Aro té dret a vot la ciutadania major de 16 anys empadronada i dret a participar la joventut de 14 i 15 anys i persones que viuen o treballen al municipi no censades. En la discussió i priorització final també participa el Consell de Ciutadania que està format per 2 representants de cada assemblea temàtica i de barri, el regidor d'Hisenda i Pressupost Participatiu, i un portaveu de cada un dels grups municipals amb representació al Ple. El Consell de Ciutadania que, apart de fer el seguiment del procés, recull les propostes de totes les assemblees, realitza debat i decideix quines propostes van al document final, seguint el criteri marcat per assemblees i que s'assegura per la presència dels diversos representants de les assemblees.

A Parets del Vallès poden participar en les assemblees tota la ciutadania empadronada (o que treballi en el municipi) a títol individual a partir 12 anys. La diferència entre les assemblees de Santa Cristina d'Aro i Parets està en el nombre d'assemblees que es convoquen i la durada del procés (més llargues a Santa Cristina). El municipi empordanès organitza 8 assemblees de barri i un nombre similar de assemblees temàtiques mentre que Parets organitza dues assemblees en dos barris diferents del municipi. El volum de participació es molt menor a Parets que a Santa Cristina. Segons l'equip tècnic, unes 100 persones en el pressupost del 2010, realitzat l'any 2009. A Santa Cristina d'Aro, municipi més petit que Parets, és triplica o més, de

mitjana, aquest número de participants (veure la Taula 20 que es presenta més endavant).

Arenys de Mar no fa fase de discussió i les propostes aprovades pels equips tècnics, després de recollir les propostes de la ciutadania, es voten en una consulta oberta a tota la ciutadania empadronada major de 16 anys. A Figaró-Montmany existeix una Comissió Permanent de Participació Ciutadana (alcalde, representant grups polítics, 3 representants d'entitats i 3 representants de ciutadania individual escollida aleatòriament) que filtra les propostes segons els criteris marc i el serveis tècnics. A Terrassa la discussió de les propostes la fan les Taules Participatives (6 de districte i una de ciutat) i la Comissió Ciutadana. En aquest òrgans tenim representants d'entitats, regidors de districte i ciutat, representants dels diferents grups polítics i, en menor mesura, ciutadans majors de 16 anys escollits de forma aleatòria.

Torredembarra té un procés molt poc inclusiu en el que el Ple (abans, era més inclusiu, amb el Consell Municipal de Sostenibilitat) vota les propostes finals. Això sí, en el Ple del consistori hi ha presents nens de l'escola. A Ullà és el Consell de Ciutadania Jove i a Vilafranca fa una experiència de pressupost participatiu amb uns 50 ciutadans/es triats a l'atzar. De les 500 persones a les que se'ls hi comunica, només responen afirmativament 54; aquest ja és un filtre important perquè se suposa que son persones habituades a la participació. Malgrat això, cal dir, que el nombre de persones ha anat minvant a mesura que el procés avançava. El col·lectiu més significatiu que abandonava era el de la gent nouvinguda, que per motius laborals no podia assistir a les reunions que es feien a les vuit del vespre i també per motius de comprensió lingüística o per qüestions de mobilitat d'habitatge que no figurava en el

cens. En les fases de més dedicació primava un perfil determinat de ciutadà/na. La tècnica ens ho explica: *“En la sessió més llarga, que és el taller de prospectiva, es va intentar va ser treballar en grups petits i amb parelles, per no acabar fent una reunió assembleària en la que acaben parlant els mateixos perfils de ciutadans de sempre: Persones d’edat mitjana amb facilitat per parlar i que estan associats en alguna entitat.”* Un representant de l’oposició d’aquest municipi ens deia: *“És curiós com a mesura que han anat transcorrent les fases, vas descobrint que els ciutadans tenen un fort perfil polític, gent que normalment no es posava en res (en cap iniciativa o entitat), descobria que tot això li agradava molt. Parlo de gent que anaven des de “senyores de casa” fins a empresaris de construcció.”*

En general, tant en la recollida de propostes, com en la participació de les assemblees, taules o comissions, hi ha consens en destacar que els grups infrarepresentants són la joventut, la població immigrada i, en alguns casos, les famílies joves o la gent del municipi de parla castellana. En alguns municipis s’afirma que la ciutadania autòctona de parla catalana participa més i, per contra, les persones de parla castellana, en particular, els procedents de les onades migratòries dels anys 50, 60 i 70 participen menys.

Entre els grups que més participen, sobre tot, en els tallers i assemblees, són les persones més grans de 40-50 anys i la població jubilada. També entre la ciutadania que es presenta a títol individual, hi ha força gent que prové d’associacions i altres col·lectius. En general, en molts dels municipis es fan **dinamitzacions i publicitat del procés dirigides a grups concrets** (per exemple, joves a l’Institut) per aconseguir més participació en aquells col·lectius que s’observa que en la crida general participen

menys que el conjunt de la població. En el cas de la Joventut, també es fan grups sectorials de debat o es convoca el Consell o Assemblea de Joventut per recollir i debatre propostes. A l'IESs de Parets es fa una sessió de DJ per animar la recollida de propostes i es busca la complicitat dels tutors d'instituts per debatre propostes en les mateixes aules. En altres municipis, com a Arenys de Mar, Torredembarra es fan també dinamitzacions en els instituts per animar-los a participar en la recollida de propostes i, si és el cas, a anar a votar. A Figaró-Montmany s'intenta arribar a la població immigrada a través de les classes de català. Per últim, a Santa Cristina d'Aro existeix una Assemblea de joves que decideix quan es vol reunir, fa propostes, les aprova i les gestiona. En canvi, els joves no participen en les assemblees de barri ni les temàtiques, només a la de joventut. En el municipi gironí, l'àrea de gènere fa bastants cursos i xerrades amb dones immigrants, i aquestes s'incorporen a l'assemblea de polítiques d'igualtat.

Cal esmentar que hi ha altres municipis com Sabadell, o Benavent del Segrià en un passat, que realitzen un qüestionari per recollir o triar propostes ja establertes a priori però més des d'una perspectiva consultiva que vinculant. Són principalment una eina d'informació per a les àrees de l'ajuntament i l'equip de govern. A Sabadell poden fer propostes originals les entitats membres dels Consells de Districte i la ciutadania a títol individual inscrita al cens de participants interessats en processos participatius. Torredembarra s'adreça a tota la població però en funció d'unes propostes delimitades pel propi Ajuntament o se'n poden fer de noves si s'ajusten a l'Agenda 21. I Vilanova del Vallès, per la seva banda, va deixar de fer el procés de pressupostos participatius

justament quan ho havia obert a tota la ciutadania major de 15 anys i empadronada en el municipi.

En les consultes ciutadanes que es fan a quatre dels municipis analitzats (Arenys de Mar, Figaró-Montmany, Parets del Vallès i Terrassa) no sembla haver grans diferències de gènere, però, de nou, els joves i immigrants participen menys. En qualsevol cas, en la Taula 15 s'observen el número total de participants en les votacions i el percentatge que representen del total de la població. Si agaféssim el cens electoral, que tenim disponible només per Terrassa, el percentatge s'incrementaria un xic. En qualsevol cas, parlem de percentatges al voltant del 4% per Arenys, Parets del Vallès o Terrassa. Només Figaró-Montmany presenta uns percentatges comparativament parlant molt més elevats (de fet, si es tingués en compte el cens, parlaríem de percentatges del 30% de participació electoral). Un dels aspectes que diferencia aquest municipi dels altres tres és la grandària del municipi. Tenia 1057 habitants empadronats segons l'IDESCAT (2009).

TAULA 15. Resultats de participació electoral en les consultes ciutadanes per escollir les propostes finals dels pressupostos participatius a Arenys de Mar, Figaró-Montmany, Parets del Vallès i Terrassa

	Participació Electoral	% a partir dels habitants en el 2009
Arenys de Mar (PP2011)	660	4,5
Figaró-Montmany (PP2010)	236	22,3
Parets del Vallés (PP2010)	719	4,1
Terrassa (PP2008-11)	7.640	3,6 (4,4 sobre el Cens electoral)

Nota: el percentatge es calcular a partir del habitants en el 2009 (IDESCAT). Si ho féssim a partir del Cens electoral tindríem percentatges lleugerament més elevats.

A la Taula 16 es presenta l'evolució de la participació ciutadana en les quatre edicions en les que s'han realitzat pressupostos participatius a Arenys de Mar. En concret, observem que el projecte s'ha anat consolidant en el municipi tot i que la gent que participa no representi més d'un 5% de la població. Tant en volum de propostes recollides, com nombre de persones que han fet aportacions, com en la votació popular la tendència és a l'alça.

TAULA 16. Evolució de la participació en les 4 edicions dels pressupostos participatius a Arenys de Mar

	2007 (PP2008)	2008 (PP2009)	2009 (PP2010)	2010 (PP2011)
Propostes recollides	198	214	835	673
Butlletes (nombre de persones que han fet aportacions)	89	111	475	344
Votació popular	344	379	644	660

Font: Ajuntament d'Arenys de Mar, àrea de participació

En el cas de Figaró-Montmany disposem dels resultats de les votacions populars per cinc edicions dels pressupostos participatius (veure Taula 17). En aquest cas, hi ha hagut una certa tendència a l'alça de la participació electoral inicialment (2006 va ser l'any en que més ciutadania va anar a votar), per després establitzar-se en una xifra d'unes 240 persones. En un municipi petit té sentit pensar que

segurament estan repetint una part important dels i les ciutadanes que ja van participar en la primera edició i el repte és ampliar el nombre de participants nous.

TAULA 17. Resultats votacions popular a Figaró Montmany

2005	2006	2007	2008	2009	2010
201	262	242	244	236	No disponible

Font: web ajuntament: www.elfigaro.net

En la Taula 18 es presenta l'evolució de la participació ciutadana a Parets del Vallès en cinc de les sis edicions dutes a terme. Els participants representen el total de participants (sigui en la fase de propostes, assemblees o votació final) sense repetir els que han participat a les dues fases. En el procés de 2009 (pressupost participatiu del 2010) en les assemblees han participat unes 100 persones i a la votació 719. En aquest municipi, s'ha produït un increment destacat de propostes i participants des de la primera edició fins la edició del 2009, que és la darrera de la que disposem dades. Entre el període 2007 i 2008 s'ha produït una lleugera davallada dels participants mentre que el nombre de propostes va tenir com a any màxim l'edició de 2008. En les dos darreres edicions, el nombre de propostes es situa entre al voltant del mig miler. Per tant, al igual que hem vist per Figaró-Montmany, una tendència a l'estabilització dels participants en les darreres edicions i menys creixement.

TAULA 18. Evolució de la participació en les cinc edicions dels pressupostos participatius a Parets del Vallès

Any realització (pressupost participatiu)	Propostes	Participants
---	-----------	--------------

2005 (PP2006)	97	135
2006 (PP2007)	206	467
2007 (PP2008)	142	1.149
2008 (PP2009)	624	1.074
2009 (PP2010)	459	1.012
2010 (PP2011)	No disponible	No disponible

Font: Ajuntament de Parets del Vallès, àrea de participació

El cas de Santa Cristina d'Aro és molt diferent a la resta de municipis doncs la metodologia que lidera és el procés de deliberació ciutadana a través de les assemblees de barri (des de l'inici, en el 2003) i les assemblees temàtiques (des del 2006). En la Taula 19 es presenta el nombre de persones que van assistir en les cinc edicions amb assemblees temàtiques.

TAULA 19. Participació en les assemblees temàtiques a Santa Cristina d'Aro (període 2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010	Mitjana període
Educació i cultura	47	47	56	60	47	51,4
Ordenació territorial i medi ambient	25	25	9	19	8	17,2
Activitats econòmiques	24	24	15	10	9	16,4
Joventut	21	21	20	25	27	22,8
Més jove		3	13	16		6,4
Esports, festes i oci	48	48	29	41	70	47,2

Benestar social	41	41	26	23	24	31
Polítiques igualtat	12	12	27	27	19	19,4
Total	218	221	195	221	204	

Font: Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, àrea de participació

Entre aquestes, les que tenen més capacitat de mobilització, prenent com a referència la mitjana del període, són les d'educació i cultura (51 persones) i les d'esports, festes i oci (47 persones) i ja, en menor mesura, les de benestar social (31 persones). En segon pla queden les de joventut (23 persones), polítiques d'igualtat (19 persones), ordenació territorial i medi ambient (17 persones) i activitats econòmiques (16 persones) (veure Taula 19). Les dues assemblees que han mantingut nivells elevats de participació de forma continuada són esports, festes i oci, d'una banda, i educació i cultura, de l'altra. Per contra, activitats econòmiques i ordenació territorial i medi ambient presenten una tendència clara a la baixa, potser per la dificultat que ha vist la ciutadania de concretar aquestes àrees en propostes concretes i viable tècnica i econòmicament. Polítiques d'igualtat, per la seva part, té una tendència a l'alça tot i la davallada de participació de la darrera edició.

A partir del procés de 2006, es van realitzar dos tipus de convocatòries per fer a participar a la ciutadania en l'elaboració del pressupost municipal, continuaven les assemblees de barri però es van convocar les noves assemblees temàtiques que es comentaven abans. A la Taula 20 es recull el nombre total de participants sumant les dues assemblees. S'ha de destacar que el primer any va ser el que va tenir un nombre més elevat de persones (404). Després de l'edició del 2005 on es va patir una

disminució de la participació, es van començar a realitzar els dos tipus d'assemblees (de barri i temàtiques) per incrementar la implicació ciutadana fins la darrera edició que pateix una davallada de participació.

TAULA 20. Nombre de participants en les assemblees dels pressupost participatiu a Santa Cristina d'Aro (període 2003-2010)

2003 Barri	2004 Barri	2005 Barri	2006 Barri + Temàtiques	2007 Barri + Temàtiques	2008 Barri + Temàtiques	2009 Barri + Temàtiques	2010 Barri + Temàtiques
404	366	281	355	336	289	315	270

Font: Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, àrea de participació

Com mostren les dades de la Taula 21 en el moment en que es va començar a realitzar les assemblees temàtiques hi va haver una destacada migració cap a aquestes darreres per una part important de la ciutadania, procés que ha estat estable durant el temps. Hi ha diverses raons que expliquen aquesta tendència. D'una banda, en les assemblees temàtiques hi ha un retorn més concret en introduir-se propostes que també es discutiran, o s'han plantejat abans, en els consells sectorials temàtics, espais de debat i pensament estratègic per àrees sobre la política municipal. En els consells temàtics, apart de representants de l'equip de govern, d'entitats del municipi i tècnics, hi ha dos representants de les assemblees temàtiques respectives. En definitiva, segons ens explicava el responsable de participació, existeix un procés més deliberatiu, la ciutadania veu resultats més concrets i té percepció de més incidència en l'ajuntament. Per tant, més incentius a participar en les assemblees temàtiques que a les de barri.

D'altra banda, en algunes de les assemblees de barri és molt difícil mobilitzar a la ciutadania perquè viuen en urbanitzacions privades, que són majoritàries a Santa

Cristina d'Aro, on són les AUCs les que s'encarreguen del manteniment de l'espai públic i hi ha gent que no veu la utilitat d'anar a les assemblees. En paral·lel, els veïns i veïnes de les urbanitzacions privades participen a les AUCs i els seus directors/es o representants negocien directament amb l'ajuntament. És a dir, es produeix una duplictat d'espais de participació, un públic i un privat, que va en detriment del primer.

TAULA 21. Nombre de participants en les assemblees de barri i temàtiques dels pressupost participatiu a Santa Cristina d'Aro (període 2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Assemblees de barris	127	115	94	91	66
Assemblees temàtiques	228	221	195	224	204
Total	355	336	289	315	270

Font: Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, àrea de participació

Terrassa és l'últim municipi del que disposem de dades sobre el volum de participació de la ciutadania. En quant al període de propostes i segons dades dels serveis tècnics, a Terrassa van haver 1.404 proponentes que van presentar un total de 357 propostes diferents. Dels proponentes totals, un 52 % van ser homes i un 48% dones.

En la Taula 22 tenim la participació en la fases de discussió i prioritització de les propostes en els òrgans dels pressuposts participats en els que s'implica la ciutadania pel procés 2008-2011 i diferenciats per gènere. Com podem veure, hi ha una participació reduïda, 224 persones en total, però no és estrany perquè en aquests

espais hi una límit de participants. El que si que crida l'atenció, comparant la fase de propostes, és la clara tendència a la sobrerepresentació d'homes. Segurament, l'explicació rau en que hi van molts representants d'associacions que sovint estan liderats per homes.

TAULA 22. Participació en la fases de discussió i priorització de les propostes en els diferents òrgans dels pressuposts participats en el que s'implica la ciutadania pel procés del pressupost participatiu 2008-2011 a Terrassa

Òrgan participatiu	Homes	Dones	Total
Membres comissió ciutadana	21	5	26
Taules participatives	59	34	93
Total	159	65	224

Font: Ajuntament de Terrassa, àrea de participació

Finalment, a la Taula 23 hi ha la participació en la fase de consulta ciutadana que es va realitzar en el 2010. Com podem veure el percentatge de participació va ser baix, en la tendència similar de la participació a Arenys de Mar o Parets. Val a dir, no obstant, que no existeix a Catalunya experiència prèvia de votació pels pressuposts participatius en un municipi d'aquesta grandària poblacional. També és interessant observar que les votacions realitzades per Internet i per SMS superen conjuntament a les realitzades presencialment, fet que assenyala la potencialitat real de les noves tecnologies de la informació per mobilitzar (encara que sigui puntualment) a la ciutadania.

TAULA 23. Participació en la fase de consulta ciutadana, total i per mètode de votació pel procés del pressupost participatiu 2008-2011 a Terrassa

	Participació
Total persones que han votat (en percentatge sobre el total del cens)	7.640 (4,4%)
Votacions realitzades per Internet (el percentatge entre parèntesi)	3.441 (45%)
Votacions realitzades presencialment (el percentatge entre parèntesi)	3.118 (40,8%)
Votacions realitzades per SMS (el percentatge entre parèntesi)	1.081 (14,1%)

Font: Ajuntament de Terrassa, àrea de participació

Per últim, tot i que molts dels processos són a títol individual, en la majoria d'entrevistats es reconeix que hi ha més representants d'**entitats**, en particular, associacions de veïns en el procés. En aquest sentit, a vegades es produeixen tensions entre les associacions de veïns que tenen interessos sectorials i els ciutadans anònims, que, a vegades, tenen una visió més global del municipi. També cal dir que els representants de les associacions intenten influir en la presa de decisions dels ciutadans anònims, però també es veu com a positiu la xarxa que es pot crear. Com explicava un responsable tècnic:

“Tanmateix i per altra banda, la interacció entre els ciutadans ‘experimentats’ i els ciutadans ‘novells’ va molt bé, ja que mentre els primers, generalment pertanyents a associacions de veïns, busquen un interès local del problema del seu carrer, els segons contraresten aquest joc ja que al ser del mateix districte però no del mateix

carrer, poden tenir altres prioritats que són tant vàlides com les associats i això trenca la mentalitat de moltes entitats que es pensen que representen la veritat absoluta”.

A més, en diversos processos, les entitats estan representades en alguns dels òrgans que intervenen en el procés. Per exemple, a Figaró-Montmany hi ha tres representants d'entitats a la Comissió Permanent de Participació Ciutadana. A Sabadell en els Tallers Participatius venen membres del Consell de cada Districte, que són representants d'associacions, en particular, del moviment veïnal. A Santa Cristina d'Aro, en els Consells Temàtics, apart de representants de les assemblees respectives, hi ha representants de les diferents entitats del municipi que treballen en cada sector. Els Consells Temàtics tenen la funció de discutir la política municipal de les diferents àrees i, a través dels representants de les assemblees temàtiques, es transmeten les grans línies de la política municipal a les assemblees temàtiques. Val a dir, no obstant, que els espais de deliberació i discussió del pressupost a Santa Cristina d'Aro són les diferents assemblees i el Consell de Ciutadania. A Torredembarra el procés que allà es realitza ha estat liderat en moltes edicions pel Consell Municipal de Sostenibilitat, on, a més de persones a nivell individual, estan representades les entitats. Finalment, a Vilanova del Vallès de les tres edicions que es van realitzar els pressuposts participatius, les associacions de veïns pel 2006 i les associacions en general pel 2007 eren les que realitzaven les propostes. Malauradament, quan el procés es va ampliar a tota la ciutadania va aturar-se per grans dificultats de mobilització.

4.2. Estratègies de mobilització i comunicació amb la ciutadania

En general, hi ha força similituds a l'hora de mobilitzar a la ciutadania per participar en les diverses fases dels pressupostos participatius. Normalment les propostes es poden presentar per escrit mitjançant la butlleta corresponent, telemàticament mitjançant la web específica del procés o trucant per telèfon. Sovint es realitza una audiència informativa per informar de l'inici del procés i/o dels resultats del procés, se'n informa a la pàgina web de l'ajuntament i s'utilitzen els mitjans municipals: televisió local, ràdio, el butlletí municipal, pamflets, trucada si és el cas (per exemple, quan es fa una selecció aleatòria de participants), carta personalitzada o "targetes" que es distribueixen en llocs estratègics del municipi. En poblacions mitjanes o petites, els entrevistats destaquen el boca-orella com un mecanisme per mobilitzar a la població per les propostes i sovint també per anar votar. Els períodes per recollir propostes o realitzar les votacions acostumen a durar 2-3 setmanes.

En el cas de les consultes ciutadanes per escollir les propostes definitives, hi ha un creixent ús de les noves tecnologies per anar a votar: Internet, telèfon mòbil via sms, a més de la forma presencial tradicional en punts estratègics del municipi. Figaró-Montmany ha utilitzat ja el vot electrònic en la votació pels pressupostos participatius de la darrera edició i Terrassa va facilitar el vot del pressupost participatiu presencialment, però també a través d'Internet o sms. Com hem vist abans un percentatge rellevant de la població que va anar a votar va escollir aquests mecanismes (veure Taula 23).

De cara a fomentar la implicació de la ciutadania sigui en la fase de propostes com, quan és el cas, en la fase de votacions, es fan dinamitzacions en punts estratègics municipi (plaça centrals, mercats, instituts, centre de dansa, centres esportius, IESs, sortides als CEIPs, CAPs, piscina municipal, etcètera). Diverses persones entrevistades valoren molt positivament la dinamització al carrer ja que consideren que faciliten la recollida de propostes. En llocs estratègics dels municipis es col·loquen urnes per recollir propostes.

En processos a títol individual en la recollida de propostes es contacta amb entitats del municipi per promoure la mobilització des de la seva lògica. I, en general, la majoria dels entrevistats afirmen que es realitza una carta de retorn o un correu electrònic als participants per explicar quines propostes han estat rebutjades i per quines raons, i quines propostes acceptades. De totes maneres, es reconeix que la fase de retorn es pot encara millorar intentant aconseguir un tractament més personalitzat i més explicacions. A més, hi ha ciutadania que no deixa dades de contacte en la fase de propostes i es pot fer més difícil el retorn. El que sí que es fa en aquells municipis on el pressupost participatiu és actiu en l'actualitat, és el retorn a través de la pàgina web municipal i el butlletí municipal.

Diversos municipis (sobre tot, petits, 5000 habitants o menys) utilitzen incentius en forma d'activitats (concert jove, dinars, tastes interculturals, botifarrades, etcètera) per mobilitzar a la gent a anar als tallers de discussió de les propostes o durant les votacions. Malgrat totes aquestes accions de mobilització i comunicació dels processos són una minoria els que participen.

Conclusions

Aquest estudi ha analitzat onze experiències de processos sobre pressupostos participatius que és caracteritzen per la gran diversitat en variables claus com és la població a qui s'adreça, com es prioritzen i discuteixen les propostes, i si hi ha o no consulta ciutadana.

Clarament, existeix un grup de municipis que aposten clarament per processos ambiciosos (sigui per la seva vessant deliberativa, la metodologia emprada o el volum de participants que teòricament es voldria mobilitzar) de pressupostos participatius. Aquests municipis són Santa Cristina d'Aro, Figaró-Montmany, Arenys de Mar, Parets del Vallès i Terrassa. Vilafranca del Penedès amb una metodologia diferent en quant als participants escollits aleatòriament representa un nou tipus de model que si aconsegueix consolidar-se pot anar ampliant-se a un sector més ampli de la població. El caràcter formatiu i experimental del procés representa una oportunitat per provar l'efecte de noves metodologies en un número reduït de participants. Ullà planteja el difícil repte de mobilitzar a persones més joves i Sabadell, tot i el fre del procés per la crisi, esperem puntual, s'apropa als pressupostos participats a través dels Tallers Participatius i recollint informació que sigui útil per planificar les polítiques públiques en diverses àrees del consistori. Això sí, al costat d'un municipi de característiques similars com és el de Terrassa, és un model amb menys vocació de democràcia participativa. La resta de municipis analitzats han tingut processos menors o que no han pogut tenir continuïtat en el temps per dificultats en la mobilització ciutadana (el cas de Vilanova del Vallès).

El repte que més es va repetir en totes les entrevistes és el desig d'augmentar el nombre de ciutadania que participa en aquest procés. Si bé és cert que es fan servir estratègies de mobilització i comunicació de la ciutadania diverses i, en alguns casos, molt originals i dirigides a públics específics, es manté l'assignatura pendent d'incrementar la quantitat de gent que participa. Tot i que hi ha un cert consens entre els i les entrevistades, tècnics i responsables polítics, en reconèixer que la comunicació i la difusió de les regles del joc, així com el rendiment de comptes posterior, es pot millorar, potser s'ha de ser conscient que el repte més difícil de superar és el fet que a Catalunya existeix una forta desafecció política (Ferrer Fons 2008), i una escassa pràctica de participació ciutadana més enllà del vot, amb l'excepció de grups concrets i moviments socials fortament motivats. Per tant, és difícil en el marc social en els que ens trobem, introduir nous mecanismes com els processos participatius i fer participar a la ciutadania, en particular, aquella que no participa habitualment.

Hi ha una pregunta nova que sorgeix després d'analitzar les dades de l'evolució de participants disponibles en el temps i és: per quines raons, després d'un cert increment en la mobilització, hi ha una tendència a l'estancament o fins i tot a la baixada de participació (sigui en assemblees, sigui en la participació electoral en el cas de les consultes ciutadanes) en diversos casos. Òbviament, una hipòtesi explicativa podria ser que l'efecte de la crisi en els darrers anys desmotiva a la ciutadania a participar, però és cert que segurament els que participaven abans no es trobaven entre els grups més vulnerables. Una altra possible explicació és que hi ha ciutadania que prova l'experiència i en surt desencantada o, en tot cas, no els hi motiva ho suficient per repetir. Potser la causa té a veure en la complexitat del procés i la difícil

concreció, en termes de selecció i execució posterior, de les propostes. Potser també hi ha ciutadania que veu l'experiència com positiva però no té motivació suficient o disponibilitat per repetir. En tot cas, cal estudiar més a fons les motivacions subjectives dels i les que participen en els processos, com els valoren i ser conscients que cal revitalitzar-los de nou, constantment, per tenir capacitat de mobilització.

Un altra reflexió rellevant és la constatació que sovint aquests processos depenen del lideratge de responsables polítics que aposten per ells i de responsables tècnics que hi creuen també. Tot i ser una aspecte positiu, la realitat política canviat dels consistoris pot implicar modificacions importants en els processos i, fins i tot, fer perillar la seva continuïtat. Més, en el context de fort endeutament municipal i de la crisi actual.

En aquells municipis que s'han realitzat ja diverses edicions del processos es fa palès un aprenentatge dels processos que fa que cada cop sigui menys necessari el suport d'experts o tècnic extern (òbviament, la contenció pressupostària amb la crisi també ha influït), així com un cert reconeixement per altres àrees del consistori de la realitat del pressupost participatiu. Tot i així, encara es presenten dificultats des d'altres àrees de l'administració municipal, sobre tot, per la càrrega de feina que pot presentar, l'allargament del processos i la poca disposició a compartir poder amb la ciutadania.

Un assignatura pendent és l'avaluació dels processos més enllà d'indicadors quantitativs i de les avaluacions subjectives, sobre tot en la fase d'execució de les obres.

Diversos municipis analitzats realitzen pressupostos orientats específicament a la joventut (Ullà) o als infants (Santa Cristina d'Aro, Figaró-Montmany), o parcialment treballen amb la joventut/infants a partir del medi educatiu (Parets, Torredembarra). En general, quan hi ha la complicitat de les escoles o els instituts i, per tant, del professorat i, en alguns casos, de les AMPAs existeix una bona implicació per part de la població jove/infantil. No tenim prou experiències en el temps per poder avaluar si estem ajudant a formar una futura ciutadania crítica i participativa però, en tot cas, ajudem a que coneguin millor el funcionament de l'administració local, a participar, a escollir representants per els Consells Infantils i a sentir-se partícips del seu municipi. Hi ha un consens generalitzat, sigui per responsables polítics com per tècnics, que les experiències adreçades als infants o les accions específiques cap a la joventut valen la pena.

Queden reptes pendents en l'estudi dels pressupostos participatius en intentar aconseguir una major inclusivitat dels grups socials menys representats (joves, immigrants, en alguns municipis, persones de parla castellana o dones amb càrregues familiars). També caldria fer un major seguiment de les motivacions i raons de la ciutadania que accepta participar. Malauradament, per fer un estudi d'aquestes característiques cal un marge de temps major que el que es va dedicar per aquest estudi.

El nou context polític en el que s'acaba aquesta recerca (final de la legislatura del segon govern tripartit, responsable de la creació de la Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat i nou govern de CiU), assenyala la necessitat de defensar la feina feta des d'aquesta Direcció General. En la majoria de les

entrevistes s'afirmava que sense el suport econòmic de la Generalitat (i, en alguns casos, de la Diputació de Barcelona o el Consell Comarcal, encara que aquesta darrera sigui de forma indirecta, a través de tècnics) no s'haguessin pogut fer les experiències o s'haguessin tingut que reduir molt en ambició. Sense dubte, tot i que són processos que, de moment, no aconsegueixen mobilitzar a una proporció important de la ciutadania, en un moment on la ciutadania és cada cop més crítica amb la democràcia representativa, es fa imprescindible repensar noves formes i mecanismes que vinculin a les institucions i la ciutadania de forma més propera i més directa.

Bibliografia:

Anduiza; E. i S. de Maya. 2005. *La qualitat en la participació: una proposta d'indicadors*. Fundació Jaume Bofill: Barcelona.

Blanco, I. i I.Lop. 2004. *Pressupostos participatius: per on comencem?* Fundació Jaume Bofill: Barcelona

Blanco, I. i M. Ballester. 2009. *Experiències de Pressupostos Participatius a la Província de Barcelona. Informe final del grup d'aprenentatge en pressupostos participatius*. Document de Treball de l' Oficina Participació Ciutadana. Diputació de Barcelona.

Ferrer Fons, M. 2008. "Ciutadania: drets, participació i valors democràtics". A: Anduiza Perea, E. (directora) *Informe sobre l'estat de la democràcia a Catalunya 2007*. Fundació Jaume Bofill/Editorial Mediterrània: Barcelona.

Francés, F. i A. Carrillo. 2008. *Guía Metodológica de los Presupuestos Participativos*. Preparación: Alicante.

Font, J. (coord.) 2001. *Ciudadanos y decisiones públicas*. Ariel: Barcelona.

Font, J, i I. Blanco. 2003. *Polis, la ciutat participativa. Participar en els municipis: qui, com i per què?* Diputació de Barcelona: Barcelona.

Font, J. i C. Galais. 2009. *Experiències de democràcia participativa local a Catalunya: un mapa analític*. Direcció General de Participació Ciutadana: Barcelona.

Ganuzo, E. i C. Álvarez (coords.). 2003. *Democracia y presupuestos participativos*. Icaria Editorial: Barcelona

Ganuzo, E. 2005. *Tipología y modelos de Iso presupuestos participativos en España*. IESA Working Paper Series, IESA-CSIC: Córdoba.

Ganuja, E. 2006. "El dios Jano de los presupuestos participativos en España". *El Viejo Topo* 227, diciembre.

Parés, M. (coord.) 2009. *Participación y calidad democrática. Evaluando las nuevas formas de democracia participativa*. Ariel: Barcelona.

Pires, V. i C. Pineda 2008. "Presupuesto participativo: una tipología para superar los límites de las definiciones demasiado amplias o restrictivas", *Revista de Estudios de la Administración Local y Autonómica* (REALA) 308: 206-245.

Sintomer, Y., C. Herzberg i A. Röche 2008. "Participatory bugeting in Europe: potentials and Challenges". *International Journal of Urban and Regional Research* 32 (1): 164-168.

ANNEXOS

ANNEX I. Guió de l'entrevista als/les responsables polítics de l'àrea de participació

MUNICIPI:

CODI ENTREVISTA:

Lloc i dia de l'entrevista:

Nom i cognoms entrevistat/da:

Edat:

Lloc de naixement:

Resideixes en el municipi?

Situació entrevistat/da en el consistori

Quin és el teu càrrec i responsabilitat actual en l'equip de govern?

Quan et vas incorporar en l'equip de govern d'aquest municipi?

Sempre has estat en la mateixa àrea/regidoria/departament?

Abans d'incorporar-te en aquest equip de govern, havies estat en altres? Tenies experiència prèvia en l'àrea de participació?

Situació política-institucional del consistori i característiques generals participació municipi

Hi ha regidoria pròpia de participació? En cas que no n'hi hagi, on s'ubica en l'organigrama del consistori (alcaldia, serveis a les persones, etc.)?

Si hi ha més d'un partit, de quin partit depèn la regidoria de participació? Sempre ha depès d'aquest partit?

Quina relació té la regidoria/àrea de participació amb altres regidories (per exemple, urbanisme, hisenda? A vegades es consideren regidories/àrees menors, és aquest el cas o creus que té el mateix pes? Ets regidor de participació i hisenda, per quines raons?

L'àrea/regidoria de participació té un suport polític important, en particular, de l'alcaldia? S'ha incrementat en els darrers anys? Us està afectant la crisi actual en els recursos disponibles i projectes en aquesta àrea? I en el cas concret dels PP?

Quina dinàmica té el teixit associatiu del municipi? Quantes associacions hi ha registrades en el municipi?

Quines experiències teniu de participació ciutadana en el municipi?

Quines experiències puntuals de participació destacaríeu?

Teniu Reglament de Participació Ciutadana? Quan es va fer?

Quins òrgans estables de participació teniu? Depenen de la vostra regidoria? Són dinàmics?

Quin paper jugar el PP en la política de participació del municipi? És un dels elements substantius o més residual? Ha canviat en el temps?

Quin paper juga l'oposició? Està representada en alguns dels òrgans de participació?

Característiques generals dels pressuposts participatius (PP)

Des de quan feu els PP? Són anuals? Quins canvis més rellevants hi han hagut aquests anys?

Rebeu finançament d'algunes institucions públiques per realitzar el procés? Si és així, de quines? Si no rebéssiu finançament faríeu el PP?

Quins òrgans de seguiment teniu del PP?

De quants diners i percentatge del pressupost municipal es discuteix? Quins són els enfocaments temàtics (capítol d'inversions, qualsevol temàtica, límits, etc.) Per què?

Dels següents criteris que es valoren després de la primera proposta del pressupost (ho fa l'equip de govern i l'oficia tècnica de PP): tècnics, jurídics, econòmics, polítics; creu que tots valen per igual o n'hi ha alguns que es tenen molt més en consideració?

De les següents fases del PP: 1-divulgació/comunicació, 2-tria participants, 3-formulació de propostes, 4-validació tècnica/jurídica/econòmica, 5-priorització i 6-devolució i seguiment 7-avaluació; quines creus que s'haurien de millorar i per quines raons?

Quines àrees municipals discuteixen l'assignació del pressupost (urbanisme, economia, totes, etc.)? Quin paper juguen? Faciliten el procés, el dificulten? Com perceben la resta d'àrees de govern els processos dels PP?

Hi ha transversalitat? Han canviat les percepcions des de les àrees/regidories implicades més enllà de la de participació? Quins reptes queden encara a assumir?

Existeix algun tipus de filtres per part de les propostes de la ciutadania? Per exemple, que tinguin que passar per un determinat òrgan o pel ple del Consistori per la consulta final?

Com es fa la consulta final? És vinculant o consultiva? I després de la consulta final, de les propostes escollides, hi ha algun nou filtre?

Qui participa

Quins canals de comunicació s'utilitzen per fer la crida que la ciutadania participi? S'utilitzen canals diferents entre la ciutadania i les associacions?

D'aquests, quins us semblen més eficaços?

Quin rol tenen altres òrgans de participació que existeixen en el municipi (assemblea de joves, per exemple)? I en la mobilització ciutadana?

En les fases de més dedicació dels pressupostos prima un perfil determinat de ciutadà/na?

Prima la procedència d'uns barris concrets del municipi?

Si hi ha associacions i ciutadania a nivell individual, en quina proporció cada sector? Com es relacionen? S'impliquen més els associats o també per igual els ciutadans individuals?

Sempre ha estat així (és a dir, des de l'inici del procés participatiu)?

Si ha viscut diverses experiències de PP, els ciutadans i/o associacions tendeixen a repetir?

Creus que hi ha algun grup social infrarrepresentat (joves, dones, immigrants, altres) en el procés?

Seguiment de les decisions preses dels PP i avaluació dels PP

Com i qui fa el seguiment de les propostes que s'hauran d'implementar?

Feu un retorn específic als participants dels PP?

Feu un retorn a la ciutadania en general?

Creus que hi hagut canvis en les actituds polítics dels principals actors (polítics, oposició, administració, associacions, ciutadania)?

Quins aspectes positius tenen els PP a grans trets? I els negatius o reptes?

Quins impactes i aprenentatges té el PP?

Quin impacte tenen en la cultura participativa de l'ajuntament? I en la ciutadania que hi participa?

Quin és el grau de compliment de les propostes?

Teniu recollida informació sobre els participants (fase propostes) i les motivacions per participar-hi?

Com valoreu la qualitat del procés? Quins indicadors feu servir per l'avaluació?

Com i qui fa el seguiment de les propostes que s'hauran d'implementar?

Per acabar, si voleu afegir algun altre comentari.

ANNEX II. Guió de l'entrevista als/les responsables tècnics de l'àrea de participació

MUNICIPI:

CODI ENTREVISTA:

Lloc i dia de l'entrevista:

Nom i cognoms entrevistat/da:

Edat:

Lloc de naixement:

Resideixes en el municipi?

Situació entrevistat/da en el consistori

Quin és el teu càrrec i responsabilitat actual en l'ajuntament? De quina regidoria depens?

Quan et vas incorporar a treballar en l'ajuntament d'aquest municipi?

Sempre has estat en la mateixa àrea/regidoria/departament?

Abans d'incorporar-te a treballar en aquest consistori, havies estat en altres? Tenies experiència prèvia en l'àrea de participació en altres municipis?

Situació política-institucional del consistori

Qui partits o partits governen en l'actualitat?

Hi ha regidoria pròpia de participació? En cas que no n'hi hagi, on s'ubica en l'organigrama del consistori (alcaldia, serveis a les persones, etc.)?

Si hi ha més d'un partit, de quin partit depèn la regidoria de participació? Sempre ha depès d'aquest partit?

Quina relació té la regidoria/àrea de participació amb altres regidories (per exemple, urbanisme, hisenda)? A vegades es consideren regidories/àrees menors, és aquest el cas o creus que té el mateix pes?

L'àrea/regidoria de participació té un suport polític important, sobre tot, de l'alcaldia? S'ha incrementat en els darrers anys? Us està afectant la crisi actual en els recursos disponibles i projectes en aquesta àrea? I en el cas concret dels PP?

Característiques municipi en quant a la participació ciutadana

Quines experiències teniu de participació ciutadana en el municipi?

Quina dinàmica té el teixit associatiu del municipi? Quantes associacions hi ha registrades en el municipi?

Teniu Reglament de Participació Ciutadana? Quan es va fer? Si és anterior al 2000, no penseu en reformar-lo/actualitzar-lo?

Quins òrgans estables de participació teniu? Depenen de la regidoria/àrea de participació? Són dinàmics?

Quines experiències puntuals de participació destacaríeu?

Característiques generals dels pressupostos participatius (PP)

Quan es van començar a realitzar els PP a MUNICIPI?

Quin partit o partits governaven quan es van iniciar les experiències de pressupostos participatius?

Amb quina regularitat es fan els processos de PP? Hi ha hagut canvis en aquesta regularitat? Si és així, per quines raons?

Rebeu finançament d'algunes institucions públiques per realitzar el procés? Si és així, de quines? Si no rebéssiu finançament faríeu els PP?

Quin paper jugar el PP en la política de participació del municipi? És un dels elements substantius o més residual? Ha canviat en el temps?

Quin paper juga l'oposició? Està representada en alguna comissió de seguiment dels PP?

Procés del pressupost participatiu

Podeu explicar les característiques bàsiques del PP en l'actualitat?

En quins aspectes ha canviat el procés de PP des del seu inici?

De quants diners i percentatge del pressupost municipal es discuteix?

De quina partida del pressupost municipal parlem? Hi ha límits temàtics?

Com es presenten les propostes?

Com es fa la difusió i discussió s propostes que presenta la ciutadania?

Com es fa la prioritització de les propostes?

Com es fa la valoració de les propostes des de l'administració?

Dels següents criteris: tècnics, jurídics, econòmics, polítics; creu que tots valen per igual o n'hi ha alguns que es tenen molt més en consideració?

Quines àrees municipals discuteixen l'assignació del pressupost (urbanisme, economia, etc.)? Quin paper juguen? Faciliten el procés, el dificulten? Com perceben la resta d'àrees de govern els processos dels PP?

Hi ha transversalitat? Han canviat les percepcions des de les àrees/regidories implicades més enllà de la de participació? Quins reptes queden encara a assumir?

Existeix algun tipus de filtres per part de les propostes de la ciutadania? Per exemple, que tinguin que passar per un determinat òrgan o pel ple del Consistori per la consulta final?

Com es fa la consulta final? És vinculant o consultiu?

I després de la consulta final, de les propostes escollides, hi ha algun nou filtre?

Qui participa

Com es seleccionen els participants?

Hi ha ciutadania a nivell individual?

Hi ha associacions? De quin tipus són?

Com s'informa i es mobilitza a la ciutadania?

En la mobilització per a la participació es posa èmfasi en grups particulars (associacions, dones, joves, immigrants, residència en particulars barris/districtes, altres?

Quins canals de comunicació s'utilitzen per fer la crida que la ciutadania participi?
S'utilitzen canals diferents entre la ciutadania i les associacions?

D'aquests, quins us semblen més eficaços?

(en cas que n'hi hagin) Quin rol tenen òrgans de participació com els Consells municipals de districte i Consells de participació sectorials? I en la mobilització ciutadana?

Quanta gent participa en els PP aproximadament? Existeixen diferències en les diferents fases del procés? Si és això, em podries dir aproximadament quanta gent participa en cada fase?

En les fases de més dedicació prima un perfil determinat de ciutadà/na?

Prima la procedència d'uns barris concrets del municipi?

Si hi ha associacions i ciutadania a nivell individual, en quina proporció cada sector? Com es relacionen? S'impliquen més els associats o també per igual els ciutadans individuals?

Sempre ha estat així (és a dir, des de l'inici del procés participatiu)?

Si ha viscut diverses experiències de PP, els ciutadans i/o associacions tendeixen a repetir?

Creus que hi ha algun grup social infrarrepresentat (joves, dones, immigrants, altres) en el procés?

Teniu recollida informació sobre els participants (fase propostes) i les motivacions per participar-hi? (si en tenen, demanar si ens la poden facilitar)

Seguiment de les decisions preses dels PP i avaluació del procés

Com i qui fa el seguiment de les propostes que s'han hauran d'implementar? Quins òrgans de seguiment teniu del PP?

De les fases del PP: 1-divulgació, 2-tria participants, 3-formulació de propostes, 4-validació tècnica/jurídica/econòmica, 5-priorització i 6-devolució i seguiment quines creus que s'haurien de millorar i per quines raons?

Feu un retorn específic als participants dels PP?

Feu un retorn a la ciutadania en general?

Quin és el grau de compliment de les propostes?

Com valoreu la qualitat del procés? Quins indicadors feu servir?

Quin impacte tenen en la cultura participativa de l'ajuntament? I en la ciutadania que hi participa?

Creus que hi hagut canvis en les actituds polítics dels principals actors (polítics, administració, associacions, ciutadania)?

Quins aspectes positius tenen els PP a grans trets? I els negatius o reptes? Quins impactes i aprenentatges tenen els PP?

Per acabar, si voleu afegir algun altre comentari.

ANNEX III. Guió de l'entrevista als/les representants de l'oposició política dels municipis

MUNICIPI:

CODI ENTREVISTA:

Lloc i dia de l'entrevista:

Nom i cognoms entrevistat/da:

Edat:

Lloc de naixement:

Resideixes en el municipi?

Situació entrevistat/da en el consistori i àrea de participació

Quan et vas incorporar al PARTIT a la POBLACIO?

Quina és la teva posició en el consistori? Quines àrees portes des de l'oposició?
Sempre has estat en la mateixa àrea?

Què fas respecte l'àmbit de la participació? Per què aquesta àrea?

Creus que l'àrea de participació ha de tenir un paper rellevant en la política d'un municipi? Quins factors creus que expliquen un major o menor suport a la participació ciutadana?

Valoració i participació dels processos del Pressupostos Participatius (PP)

Quina opinió teniu dels PP?

Com participeu, des de l'oposició, en el procés dels PP? (Per exemple, existeix Comissió Política? Esteu presents en la Comissió ciutadana?, altres)

(en el cas que existeixi organismes amb representació de tots els partits que facin seguiment dels PP) Què creus que explica l'existència d'una Comissió Política i la cerca del consens amb l'oposició?

Si governéssiu, la seguiríeu mantenint?

Què creus que és més important? Aconseguir la participació de les persones associades, de la ciutadania que no participa, o ambdós grups?

(si s'ha succeït) Què opines del canvi en la regularitat en què s'organitzen els PP?

Creus que s'hauria de dedicar-li més o menys recursos (econòmics, humans, etc.)? Per què?

Si governéssiu, els seguiríeu fent? En cas afirmatiu, què canviaríeu?

Creus que és fonamental el finançament d'algunes institucions públiques per realitzar el procés? Si és així, de quines? Si no es rebés finançament creus que seria viable?

Quin paper juga el PP en la política de participació del municipi? És un dels elements substantius o més residual? Ha canviat en el temps?

Recordeu situacions conflictives en quant als processos passats de PP?

Procés del pressupost participatiu

Dels següents criteris: tècnics, jurídics, econòmics, polítics; creu que tots valen per igual o n'hi ha alguns que es tenen molt més en consideració a l'hora de valorar les propostes?

Quines àrees municipals creieu que haurien de participar en el procés de PP?

Sobre la decisió final, esteu d'acord en què sigui vinculant (si és el cas, o que no sigui vinculant, si no ho és)?

(si es dona) Com valoreu el resultat de la consulta ciutadana, votació final per escollir propostes, etc.?

Qui participa

Què penses sobre el procés de selecció (quotes, si existeixen: edat, gènere, districte, ciutat), informació i mobilització de la ciutadania que hi participa?

Penses que hi ha grups més representats? I menys representats?

Els participants (associacions, individus) en els PP, us consulten aspectes del procés?

Què opina sobre la participació de les associacions en el procés? I els representants dels Consells de Districte (o altres organismes, això no sempre succeeix, dependrà de l'ajuntament)?

En la mobilització per a la participació creieu que s'ha de posar èmfasi en grups particulars: associacions, dones, joves, immigrants, residència en particulars barris/districtes, altres?

Què opines dels canals de comunicació que s'utilitzen per fer la crida que la ciutadania participi?

D'aquests, quins us semblen més eficaços?

En les fases de més dedicació dels PP prima un perfil determinat de ciutadà/na? I políticament, què en penses?

Prima la procedència d'uns barris concrets del municipi?

Si hi ha associacions i ciutadania a nivell individual, en quina proporció cada sector? Com es relacionen? S'impliquen més els associats o també per igual els ciutadans individuals?

Si ha viscut diverses experiències de PP, els ciutadans i/o associacions tendeixen a repetir?

Creus que hi ha algun grup social infrarepresentat (joves, dones, immigrants, altres) en el procés?

Creus que el PP generen clientelisme?

Seguiment de les decisions preses dels PP

Participeu en el seguiment de les propostes que s'hauran d'implementar (les que s'han escollit)?

Què opines del retorn que es fa als participants o a la ciutadania en general sobre els PP?

Quins aspectes positius tenen els PP a grans trets?

I els negatius o reptes?

Política de participació del partit

Quina és la política del PARTIT respecte al foment de la participació ciutadana en l'àmbit municipal?

Tenint en compte la creixent desafecció ciutadana, com veu PARTIT el foment de nous instruments de participació ciutadana?

Per acabar, si voleu afegir algun altre comentari.